

Julkaisu 3/2016

PALVELUSELVITYS

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen julkaisu 3/2016
Palveluselvitys

KESKI-UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS
Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula

Postiosoite: PL 60, 04301 Tuusula
Käyntiosoite: Hyryläncatu 8 C, Tuusula
Puhelin: (09) 87181
Sähköposti: yaktoimisto@tuusula.fi
Faksi: (09) 3487 3220
www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi

Sisällysluettelo

1. SELVITYKSEN TARKOITUS	2
2. KESKI-UUDENMAAN YMPÄRISTÖKESKUS JA SEN TEHTÄVÄT	3
3. VIRANOMAISTEHTÄVÄT	6
3.1 LUPA- JA REKISTERÖINTIPALVELUT	7
3.1.1 Ympäristö ja maa-ainesluvut	9
3.1.2 Ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja rekisteröinnit	12
3.1.3 Vesihuollon vapautushakemukset.....	14
3.1.4 Elintarvikehuoneistojen hyväksynät ja ilmoituskäsittely	15
3.1.5 Tupakka- ja nikotiiniuotteiden vähittäismyyntiluvat	16
3.1.6 Terveystensuojelulain mukaiset ilmoitukset	17
3.2 VALVONTAPALVELUT	18
3.2.1 Suunnitelmallinen valvonta.....	20
3.2.2 Laillisuusvalvonta	26
3.3 ILMANLAADUN SEURANTA	31
3.4 ELÄINLÄÄKÄRI- JA LÖYTÖELÄINPALVELUT	32
4. YMPÄRISTÖNSUOJELUN YLEISTEHTÄVÄT	36
4.1 SUUNNITTELU- JA KEHITTÄMISPALVELUITA	39
4.1.1 Ilmastonsuojelu ja energiatehokkuus	39
4.1.2 Luonnonsuojelun edistäminen	40
4.1.3 Pohjaveden suojelu	41
4.2 TUTKIMUS- JA SEURANTAPALVELUITA	42
4.2.1 Nurmijärven järviseuranta	42
4.2.2 Vieraslajikartoitukset	43
4.3 NEUVONTA- JA VALISTUSPALVELUITA	43
4.3.1 Haja-asutusalueiden jätevesineuvonta	44
4.3.2 Keski-Uudenmaan luontotietoutta.....	45
5. YMPÄRISTÖKESKUKSEN PALVELUPROSESSIT JA NIIDEN KYTKEYTYMINEN SOPIJAKUNTIEN PALVELUIHIN	47
6. PALELUIDEN KUSTANNUKSET JA ISÄNTÄKUNNAN TUKIPALVELUT	51
6.1 YHTEISTOIMINTAKORVAUKSET	51
6.2 ISÄNTÄKUNNAN TUKIPALVELUT.....	52

LIITE 1	YMPÄRISTÖKESKUKSEN KESKEISET SIDOSRYHMÄT
---------	--

1. Selvityksen tarkoitus

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen yhtenä tavoitteena vuoden 2015 palvelusuunnitelmassa oli, että sen yhteistyö sopijakuntien palveluyksiköiden kanssa on oikea-aikaista ja kuntien palvelutarpeen kannalta riittävää. Kuntayhteistyön kehittämiseksi ympäristökeskus on palvelusuunnitelmassaan sitoutunut laatimaan palveluselvityksen.

Ympäristökeskuksen palveluselvityksen tarkoituksena on:

- selkeyttää sopijakunnille ympäristökeskuksen palvelukokonaisuutta;
- kuvata kuntakohtaisia eroja palveluissa ja niiden kustannuksissa; sekä
- havainnollistaa ympäristökeskuksen palveluiden kytkeytymistä sopijakuntien asiakkuuksiin ja palveluketjuihin.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on hoidettavanaan varsin laaja- alainen palvelukokonaisuus. Sillä on runsaasti viranomaistoimintaan liittyvää valvontaa ja päätöksentekoa, jotka eivät näyttyädy sopijakuntien muussa toiminnassa. Sopijakunnissa voi tämän vuoksi olla puutteellista ja osin virheellistä tietoa ympäristökeskuksen palveluista.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta ja kaikki sen palvelut ovat lakisääteisiä. Osa palveluista on lainsäädännöllä tiukemmin ohjattua **viranomaistoimintaa** osan palveluista ollessa sisällöltään ja toteuttamistavaltaan vapaammin järjestettäviä **yleistehtäviä**.

Ympäristökeskus huolehtii yhteistoimintasopimuksensa mukaisesti sopijakuntiensa ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä, jotka ovat keskeinen osa ympäristökeskuksen sopijakunnille tuottamia palveluita. Vaikka viranomaistehtävät eivät välittömästi liittyisikään kuntien muiden palveluyksiköiden toimintaan, ovat ne kuitenkin usein osa kuntien erilaisia palveluketjuja ja asiakkuuksien hallintaa.

Palveluselvityksessä on ympäristökeskuksen vuosien 2009–2014 vuosiraporttitietojen perusteella kuvattu ja ryhmitelty ympäristökeskuksen palvelut edellä mainittuihin viranomais- ja yleistehtäviin sekä kuvattu ympäristökeskuksen palveluprosesseja, asiakkuuksia ja sidosryhmiä. Palveluselvitys täydentää ympäristökeskuksen sopijakunnille loppuvuodesta 2012 tekemää palvelutarvekyselyä, jonka tulokset ja palaute on raportoitu 19.4.2013.

2. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ja sen tehtävät

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tehtäväkokonaisuus on järjestetty viiteen tulosyksikköön. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät on jaettu terveysvalvontaan ja eläinlääkintähuoltoon. Ympäristönsuojelun lupa- ja valvontatehtävät on eriytetty ympäristövalvonnan tulosyksikköön ja ympäristönsuojelun yleistehävät ympäristönsuojelun tulosyksikköön (ks. taulukko 1).

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tehtäväkokonaisuuksien jako terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon sekä ympäristövalvonnan ja ympäristönsuojelun tulosyksiköihin palvelu- ja tehtävätyypeittäin.

	Terveysvalvonta	Eläinlääkintähuolto
Ympäristöterveydenhuolto	<ul style="list-style-type: none"> – terveydensuojeluviranomaisen tehtävät (mm. asumisterveys, koulut, päiväkodit, talousvesi, uimavesi) – elintarvikevalvonta – tupakkalain valvonta ja nikotiinikorvaustuotteet – kuluttajaturvallisuus (1.5.2016 saakka) 	<ul style="list-style-type: none"> – peruseläinlääkintähuolto – löytöeläimet – eläinsuojelu – tarttuvut eläintaudit
	Ympäristövalvonta	Ympäristönsuojelu
Ympäristönsuojelu	<ul style="list-style-type: none"> – ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät (ympäristöluvut, ympäristövalvonta, jätehuollon valvonta, vesilain valvonta, ojitussasiat, vesihuoltolain valvonta ja vapautushakemukset) – maa-ainesten lupa- ja valvontaviranomainen – leirintäalueviranomainen 	<ul style="list-style-type: none"> – ympäristöselvitykset – ympäristön tilan seuranta (mm. ilmanlaadun seuranta, Nurmijärven vesistöseuranta) – asiantuntijapalvelut (mm. luonto, pinta- ja pohjavedet, melu) – neuvonta ja valistus (esim. hajajätevesineuvonta) – hankkeet (esim. Julkisten rakennusten energiatehokkuus)

Hallinnon tulosyksikkö huolehtii ympäristökeskuksen yhteisistä tukipalveluista. Tällaisia ovat muun muassa ympäristökeskuksen asiakirjahallinto, osto- ja myyntilaskutus sekä lautakunta- ja ohjausryhmätyöskentely.

Ympäristökeskuksessa työskenteli loppuvuodesta 2015 kaikkiaan 42 työntekijää, joiden yhteenlaskettu työpanos on 40,2 henkilötyövuotta (ks. taulukot 2 ja 3).

Taulukko 2. Ympäristökeskuksen työntekijät ja henkilöstöresurssit tulosyksiköittäin vuoden 2015 lopussa.

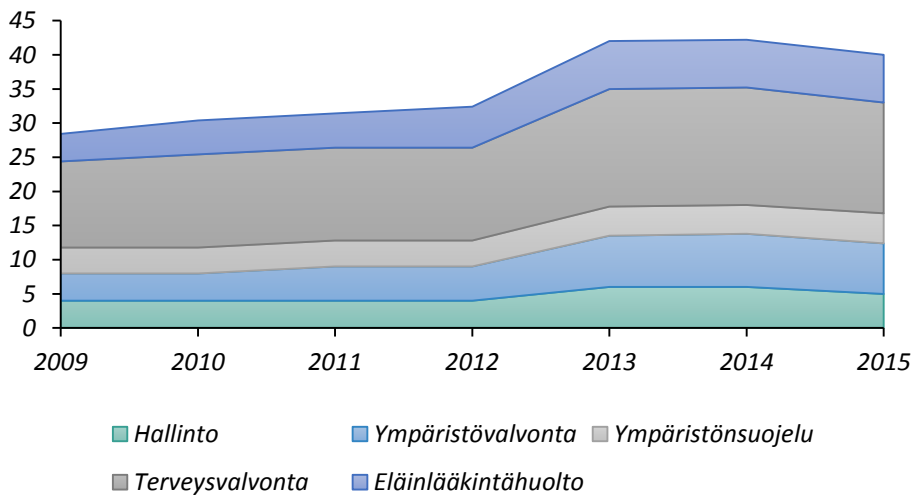
Tulosyksikkö	Työntekijöitä	htv
Hallinto	5	5,0
Ympäristövalvonta	8	7,5
Ympäristönsuojelu	5	4,5
Terveysvalvonta	17	16,2
Eläinlääkintähuolto	7	7,0
Yhteensä	42	40,2

Taulukko 3. Ympäristökeskuksen työntekijöiden palvelussuhteen luonne vuoden 2015 lopussa.

Työntekijät (40,2 htv)		
Vakinaiset	Kokoaikaiset	35
	Osa-aikaiset	4
Määräaikaiset	Kokoaikaiset	2
	Osa-aikaiset	1
Yhteensä		42

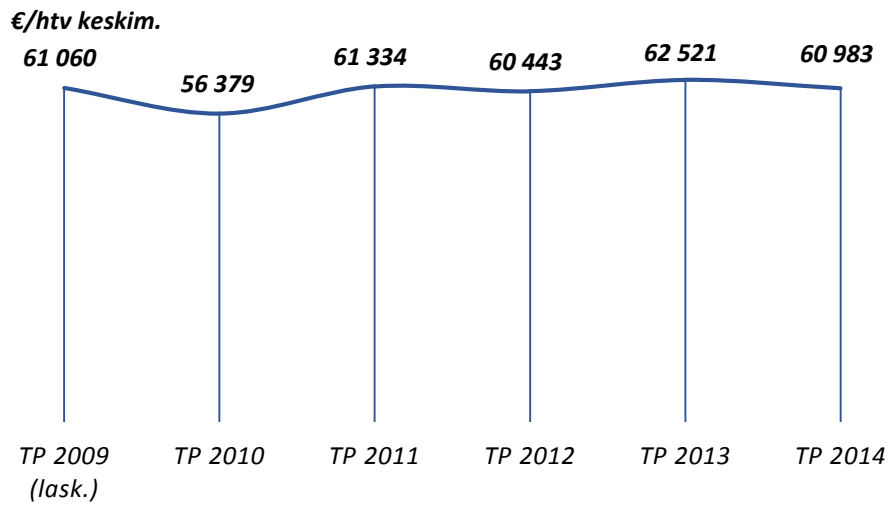
Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen henkilöstöresurssit lisääntyivät 10 henkilötyövuodella vuonna 2013 Nurmijärven kunnan liittyttyä ympäristökeskukseen. Ympäristökeskuksen henkilöstöresurssien yksikkökustannukset (€/htv) ovat kuitenkin pysyneet hyvin samansuuruisina koko tähänastisen toiminta-ajan (ks. kuvat 1 ja 2).

HTV

Kuva 1. Ympäristökeskuksen henkilöstöresurssit (htv) tulosyksiköittäin vuosina 2009–2015.

Kuva 2. Ympäristökeskuksen henkilöstöresurssien yksikkökustannukset (€/htv) vuosien 2009–2014 tilinpäätöstietojen (TP) perusteella. Vuoden 2009 tiedot on laskennallisesti korjattu koskemaan koko kalenterivuotta.

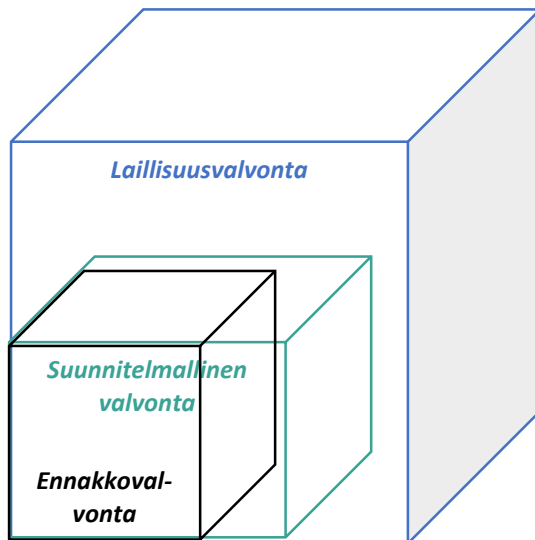
3. Viranomaistehtävät

Ympäristö- ja terveysvalvonnan sekä eläinlääkintähuollon tulosyksiköiden palvelut ovat viranomaistehtäviä, joista on säädetty ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun erityislaeissa. Lisäksi ympäristönsuojelun tulosyksikölle kuuluva sopijakuntien ilmanlaadun seuranta on ympäristönsuojelun erityistehtävänä osa ympäristönsuojelulaissa kunnille säädettyä ympäristön tilan seurantavelvoitetta.

Ympäristökeskuksen viranomaistehtävät (erityistehtävät) on jaettu tässä selvityksessä:

- lupa- ja rekisteröintipalveluihin
- valvontapalveluihin
- seuranta- ja tarkkailupalveluihin
- eläinlääkäri- ja löytöeläinpalveluihin.

Viranomaisen lupa- ja rekisteröintipalvelut sekä valvontapalvelut voidaan käsittää laajempaan, kolmitasoiseen valvontakokonaisuuteen, jossa eri valvontatasot täydentävät toisiaan. Siinä lupa- ja rekisteröintipalvelut ovat ennakkovalvontaa, jossa tarkistetaan toiminnan sijoittumisedellytykset ja lainmukaisuus. Lupa- ja rekisteröintivelvollisen toiminnan valvomiseksi viranomainen tekee suunnitelmallista valvontaa, joka voi kattaa myös muita lainsäädännössä tarkemmin määriteltyjä ympäristön pilaantumisen vaaraa tai terveyshaittaa aiheuttavia toimintoja. Laillisuusvalvonta kattaa koko viranomaistoiminnassa sovellettavan lainsäädännön valvonnan (ks. kuva 3).

Kuva 3. Ympäristökeskuksen viranomaistehtävät muodotuvat kolmitasoisesta valvonnasta, jossa valvonnan eri tasot täydentävät toisiaan (ks. tarkemmin teksti).

Ympäristövalvonnan ja terveysvalvonnan viranomaistehtävät sekä niihin liittyvät palveluprosessit on kuvattu yksityiskohtaisemmin tulosyksiköiden laatukäsikirjoissa, joissa on otettu huomioon myös viranomaistoimintaan kiinteästi kuuluva asianosaisten hallinnollinen neuvonta ja ohjaus.

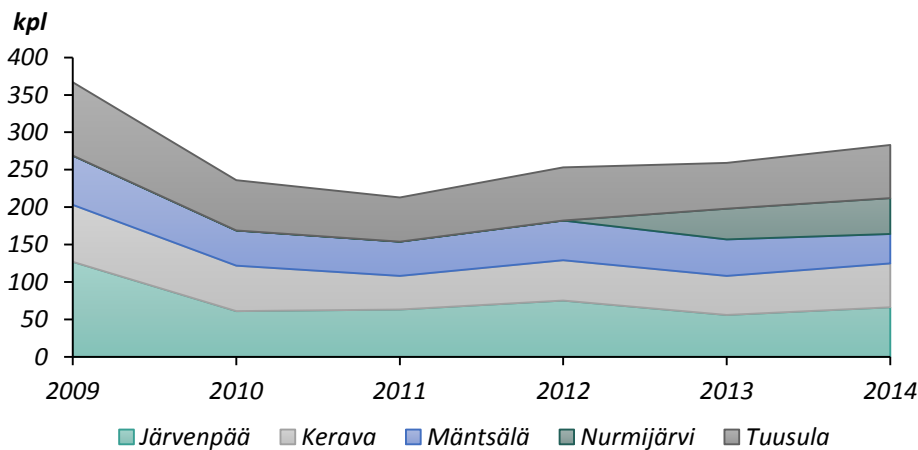
3.1 Lupa- ja rekisteröintipalvelut

Ympäristövalvonnan ja terveystvalvonnan tulostyksiköt tuottavat toimialaansa kuuluvia lupa- ja rekisteröintipalveluita, joihin tässä selvityksessä luetaan kuuluvaksi kaikki toiminnanharjoittajan aloitteesta vireille tulevat hyväksymisratkaisut. Tällaisia ovat muun muassa ympäristö- ja maa-ainesluvat, vesihuollon vapautushakemukset, terveydensuojelulain mukaan ilmoituksenvaraisen toiminnan hyväksymispäätökset, eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevien laitosten hyväksymispäätökset sekä tupakka- ja nikotiinikorvaustuotteiden vähittäismyyntiluvat.

Ennakkovalvontaan kuuluvien lupa- ja hyväksymispäätösten lisäksi ympäristövalvonnan tulostyksikkö vastaa eräiden toimintojen¹ rekisteröinnistä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Rekisteröintimenettelyssä rekisteröinti-ilmoitus tehdään määräajassa ennen toiminnan aloittamista ympäristövalvonnan tulostyksikölle (kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle). Ilmoituksen johdosta ei tehdä hallintopäätöstä, vaan toiminnasta kirjataan tietojärjestelmään sen valvomiseksi tarpeellisia tietoja. Lisäksi terveystvalvonnan tulostyksikkö vastaa elintarvikehuoneistoilmoitusten rekisteröinnistä ja eläinlääkintähuollon tulostyksikkö eräiden sivutuotteita käsittelevien ja valmistavien laitosten ja toimijoiden rekisteröinnistä. Tällaisia ovat esimerkiksi luonnonvaraisena elävien eläinten haaskaruokintapaikasta vastuussa olevat toimijat.

Ympäristövalvonnan ja terveystvalvonnan tulostyksiköt ovat käsitelleet ympäristökeskuksen toiminnan käynnistyttyä vuoden 2014 loppuun mennessä yhteensä 1 611 lupa- ja rekisteröintipalveluihin kuuluvaa asiaa². Vuonna 2009 lupa- ja rekisteröintipalveluiden määrää kasvattivat erityisesti tupakka- ja nikotiinikorvaustuotteiden vähittäismyyntiluvat.

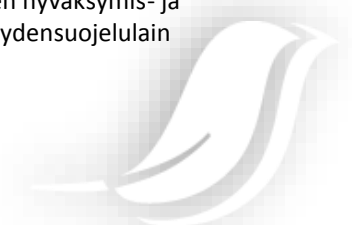
Vuonna 2014 lupa- ja rekisteröintiasioita oli yhteensä 283 (ks. kuva 4). Lisäystä edellisvuodesta on ollut 9,3 % suurimman kasvun ollessa elintarvikehuoneistojen ilmoituksissa (39,0 %), jotka muodostavat valtaosan ennakkovalvontaratkaisuisista.

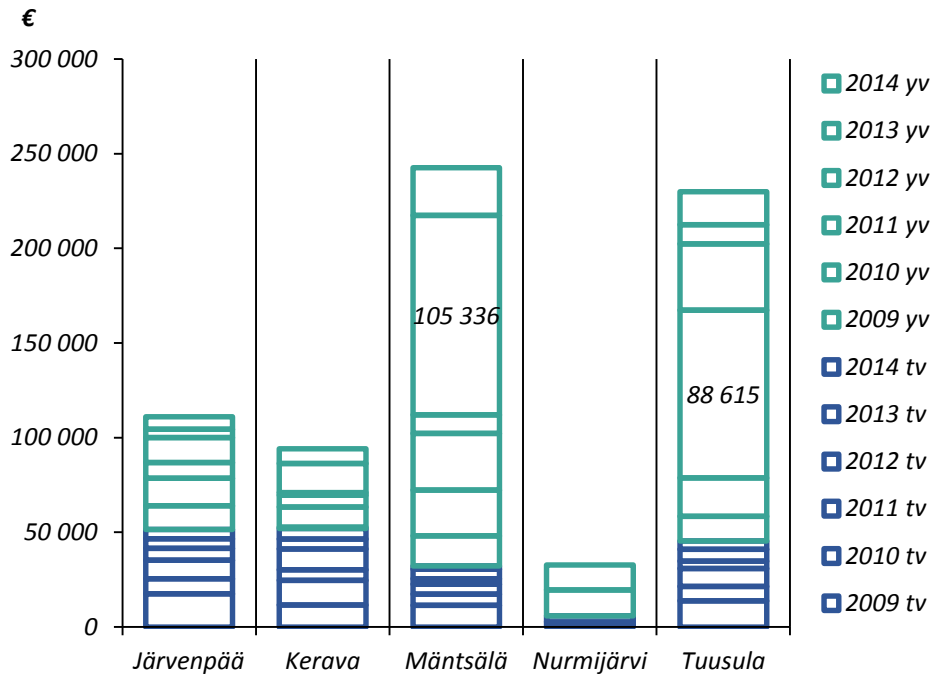
Kuva 4. Ympäristökeskuksen lupa- ja rekisteröintipalvelut (ks. alaviite 2) vuonna vuosina 2009–2014 sopijakunnittain.

¹ Jakeluasemat, asfalttiasemat, pienet polttolaitokset ja eräät orgaanisia liuottimia käyttävät laitokset sekä jätteen ammattimainen keräystoiminta.

² Tähän selvitykseen on koottu seuraavat lupa- ja rekisteröintipalvelut: ympäristöluvat, maa-ainesluvat, ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja rekisteröinnit, jätelain mukaiset rekisteröinnit, vesihuoltolain mukaiset vapautuspäätökset, elintarvikehuoneistojen hyväksymis- ja ilmoituspäätökset, tupakka- ja nikotiinituotteiden vähittäismyyntiluvat sekä terveydensuojelulain mukaiset ilmoituspäätökset.

Ympäristökeskuksen lupa- ja rekisteröintipalveluista on vuosina 2009–2014 kertynyt yhteensä noin 710 000 euron maksutulot, joista 74 % on ympäristövalvonnan ja 26 % terveystvalvonnan palvelumaksuja. Eniten lupa- ja rekisteröintipalveluiden maksutuloja on kertynyt Mäntsälälle (242 540,64 €) ja Tuusulalle (229 910,08€). Keravaa lukuun ottamatta muiden sopijakuntien maksutulot ovat muodostuneet suurimmaksi osin ympäristövalvonnan maksutuloista (ks. kuva 5).

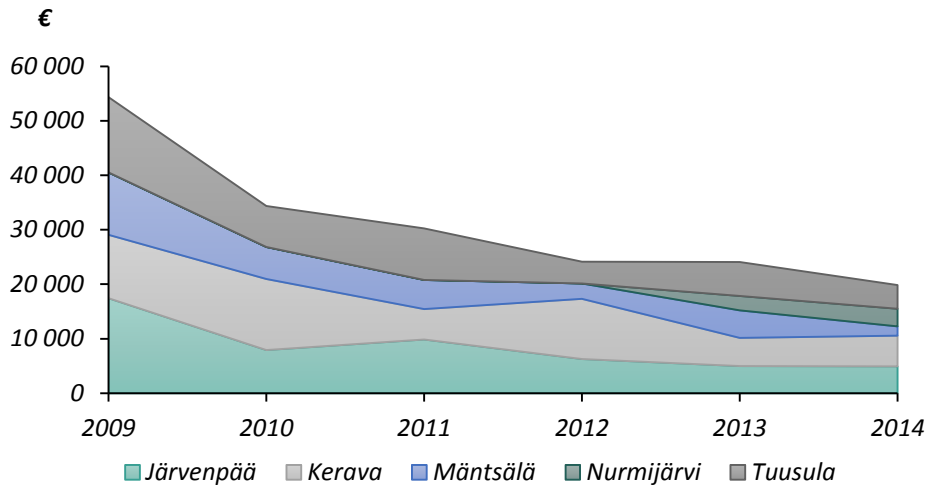

Kuva 5. Terveystvalvonnan (tv) ja ympäristövalvonnan (yv) lupa- ja rekisteröintipalveluiden maksutulot sopijakunnittain eriteltyinä vuosina 2009–2014.

Tuusulan ja Mäntsälän maksutuloihin ovat vaikuttaneet erityisesti vuosien 2011 (Tuusula) ja 2013 (Mäntsälä) maa-aineslupatulot (vrt. jäljempänä kuva 10).

Terveystvalvonnan lupa- ja rekisteröintipalveluiden maksutulot ovat vähentyneet erityisesti tupakka- ja nikotiinituotteiden myyntilupien sekä elintarvikehuoneistojen hyväksymis- ja ilmoitus päätösten osalta. Tupakka- ja nikotiinituotteiden vähittäismyynti tuli luvanvaraiseksi vuonna 2009, jolloin kaikki kyseisiä tuotteita aiemmin myyneet toiminnanharjoittajat joutuivat hakemaan maksullisen myyntiluvan. Elintarvikehuoneistojen hyväksymismenettely muuttui vuonna 2011, jolloin siirryttiin lupamenettelystä rekisteröintiin lähes kaikkien elintarvikehuoneistojen osalta. Edellä kerrotut muutokset ovat vaikuttaneet oleellisesti terveystvalvonnan maksutuloihin (ks. kuva 6).

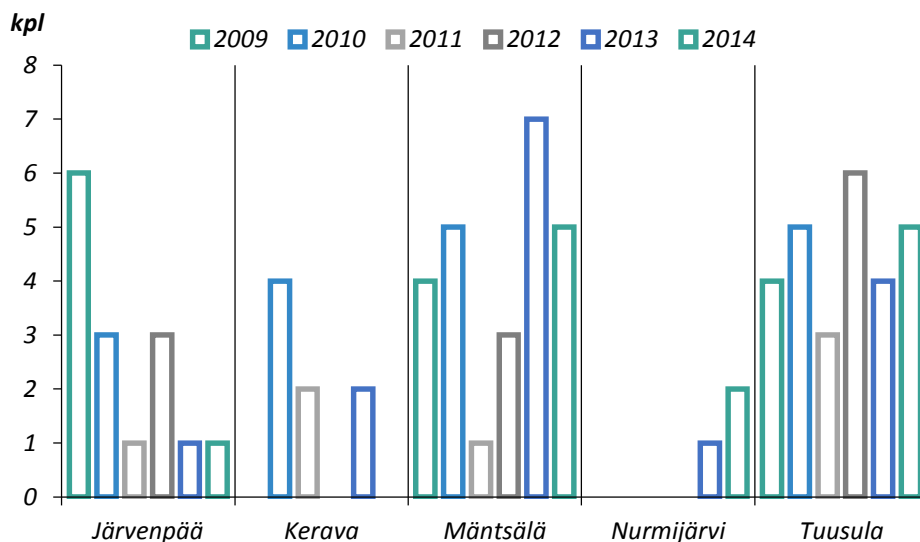

Kuva 6. Terveysvalvonnan lupa- ja reksteröintipalveluiden maksutulot vuosina 2009-2014 sopijakunnittain.

Selvitykseen mukaan otettujen lupa- ja rekisteripalveluiden yksityiskohtaisempi tarkastelu on esitetty jäljempänä.

3.1.1 Ympäristö ja maa-ainesluvat

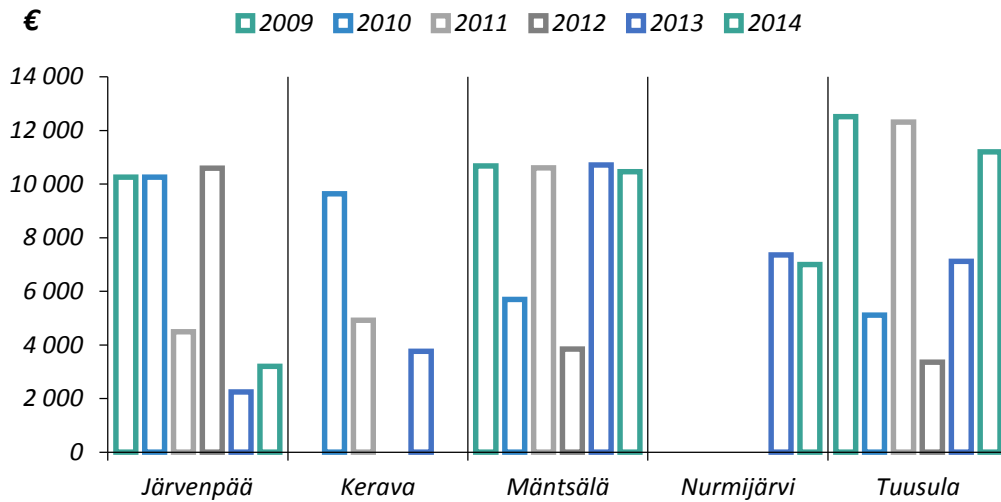
Ympäristövalvonnan tulosityksikön valmistelemat ympäristö- ja maa-ainesluvat ovat ympäristökeskuksen viranomaisluvista suuritöisimpiä ja siten myös maksutuloiltaan suurimpia. Ympäristöluparatkaisuja on vuosina 2009–2014 kertynyt ympäristökeskuksen sopijakuntiin hyvin vaihtelvasti. Eniten niitä on tehty Tuusulaan (27 kpl) ja Mäntsälään (25 kpl).

Kuva 7. Ympäristövalvonnan tulosityksikön vuosina 2009–2014 valmistelemat ympäristöluvat sopijakunnittain.

Ympäristölupien lupamaksut määräytyvät laitostyypeittäin lupakäsittelyyn käytetyn ajan perusteella. Sopijakuntien yhteistoimintakorvauksia kompensoivat lupamaksut voivat tämän vuoksi vaihdella sekä vuosittain että kunnittain (ks. kuva 8). Keskimääräinen ympäristöluvan hinta on vuosina 2009–2014 ollut noin 2 400 euroa.

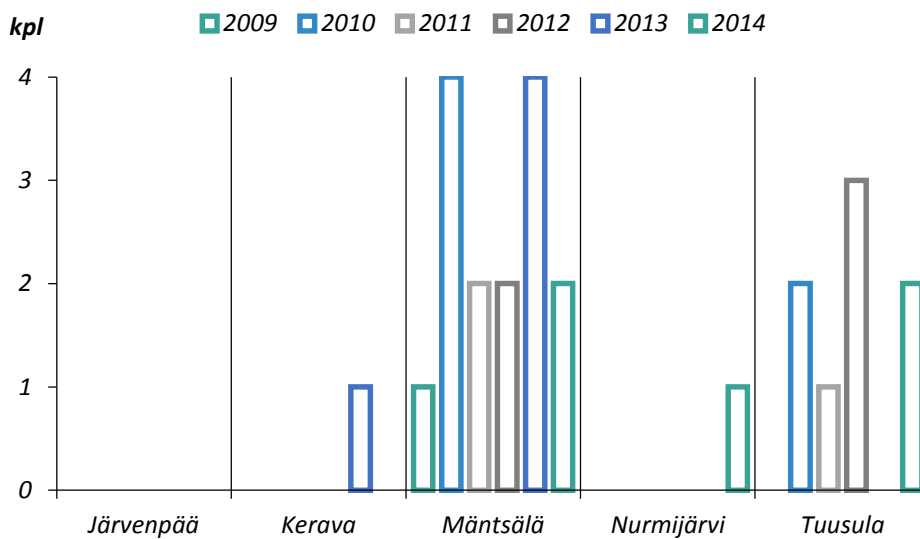

Kuva 8. Ympäristölupamaksut sopijakunnittain vuosina 2009–2014 (vrt. edellä kuva 7).

Eniten yhteistoimintakorvauksia kompensoivia ympäristölupamaksuja on vuosina 2009–2014 kertynyt Mäntsälälle (52 018 €) ja Tuusulalle (51 615 €).

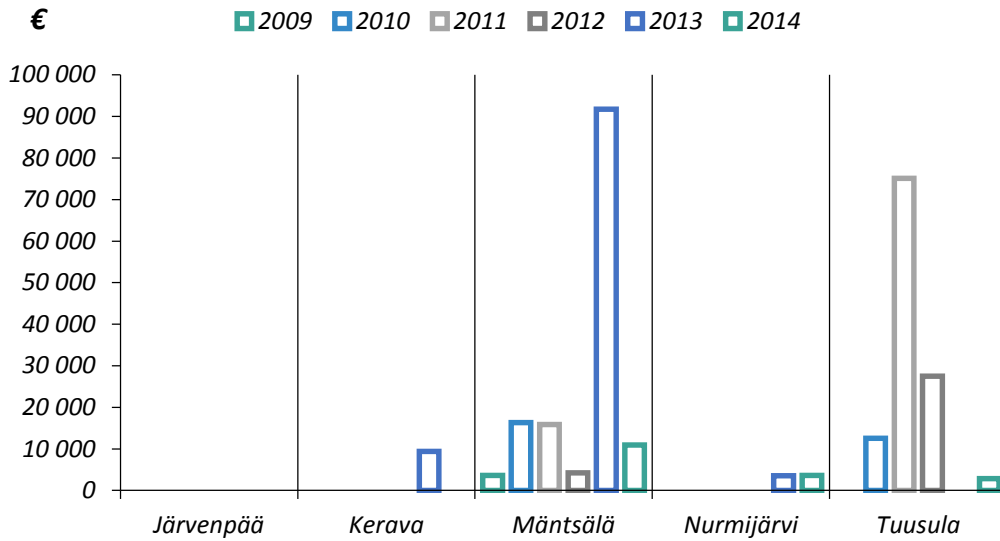
Ympäristövalvonnan tulosityksikkö on vuosina 2009–2014 valmistellut Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan päätehtäväksi yhteensä 25 maa-aineslupaa, josta 15 on kohdistunut Mäntsälään ja kahdeksan Tuusulaan (kuva 9).

Kuva 9. Maa-ainesluvut vuosina 2009–2014 sopijakunnittain.

Maa-aineslupien lupamaksut määräytyvät ottamisalueen pinta-alan sekä otettavan maa-aineksen tilavuuden peurusteella, minkä vuoksi lupamaksujen suuruus vaihtelee ympäristölupia voimakkaammin (ks. kuva 10). Maa-aineslupien kesimääräinen lupamaksu vuosina 2009–2014 on ollut noin 11 000 euroa.

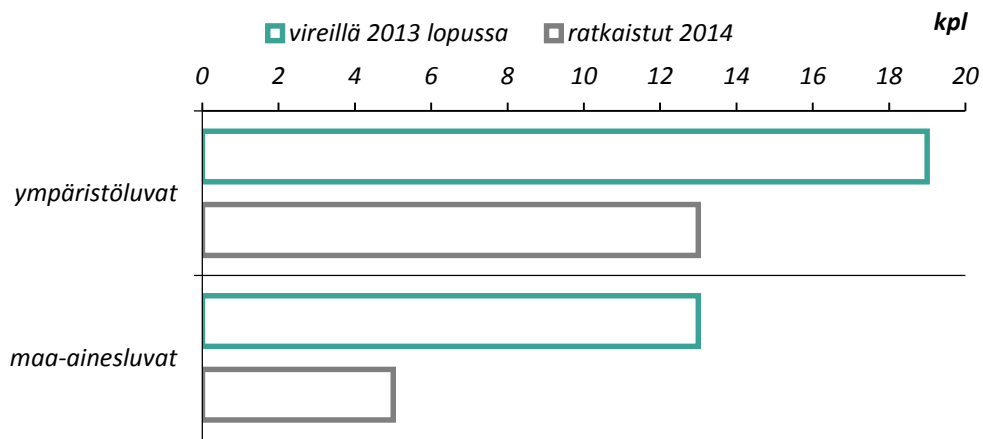

Kuva 10. Maa-aineslupamaksut sopijakunnittain vuosina 2009–2014 (vrt. edellä kuva 9).

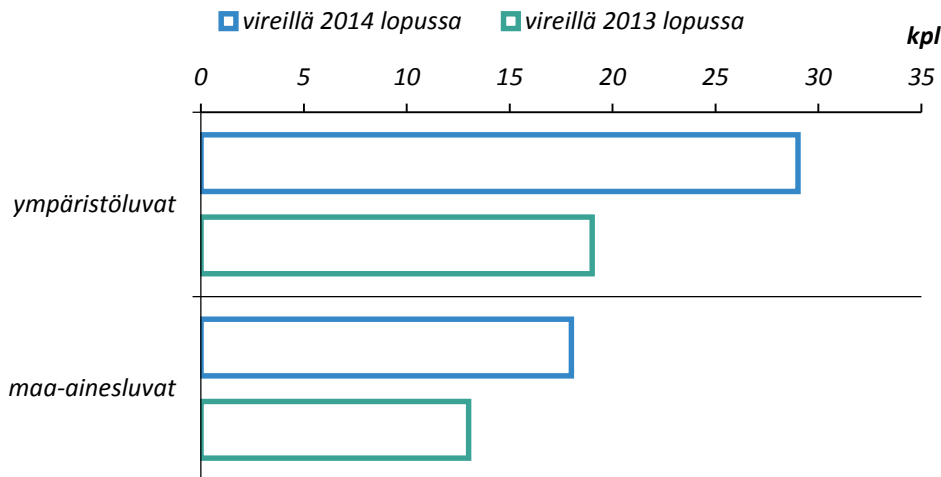
Eniten yhteistoimintakorvauksia kompensoivia maa-aineslupamaksuja on vuosina 2009–2014 kertynyt Mäntsälälle (142 659 €) ja Tuusulalle (118 010 €).

Ympäristö- ja maa-aineslupien käsittely ympäristövalvonnan tulosityksikössä on ruuhkautunut. Vuonna 2014 ratkaisiin 68 % vireillä olleista ympäristölupahakemuksista ja 38 % maa-aineslupahakemuksista. Samanaikaisesti on tullut vireille uusia lupahakemuksia niin, että vireillä olevien ympäristölupahakemusten määrä kasvoi vuoden 2013 lopusta vuoden 2014 loppuun 53 %:lla ja maa-aineslupahakemusten määrä 38 %:lla (ks kuvat 11 ja 12).

Kuva 11. Vuoden 2013 lopussa vireillä olleiden ja vuonna 2014 ratkaistujen ympäristö- ja maa-aineslupien määrät.

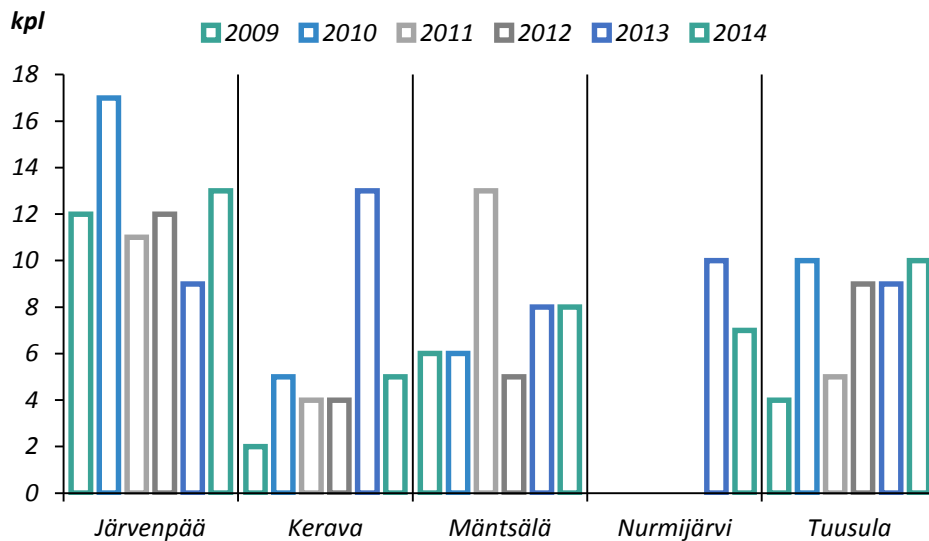

Kuva 12. Vuosien 2013 ja 2014 lopussa vireillä olleiden ympäristö- ja maa-aineslupien määrät.

3.1.2 Ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset ja rekisteröinnit

Ympäristövalvonnan tulosityksikkö on tehnyt vuosina 2009–2014 ympäristönsuojelulain mukaan ilmoituksenvaraisesta toiminnasta³ kaikkiaan 217 päätöstä, jotka jakautuvat kuvan 13 mukaisesti ympäristökeskuksen sopijakuntiin. Eniten hyväksymisratkaisuja on tehty Järvenpään (74 kpl) ja Tuusulaan (47 kpl).

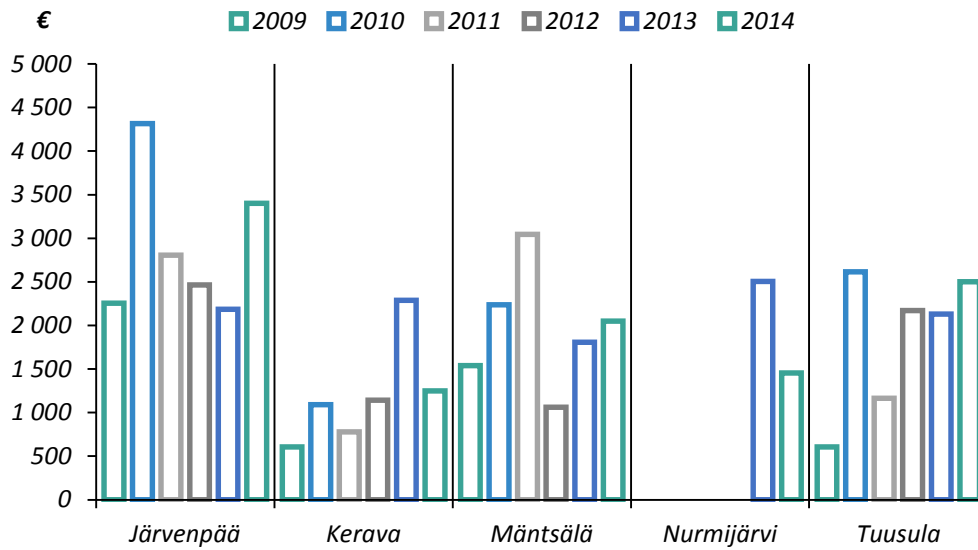

Kuva 13. Ympäristövalvonnan tulosityksikön vuosina 2009–2014 ratkaisemat ympäristönsuojelulain mukaiset ilmoitukset sopijakunnittain.

Ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittelymaksut määräytyvät ilmoituksen käsitteilyyn käytetyn ajan mukaan. Eniten ilmoitustuloja vuosina 2009–2014 on kertynyt Järvenpäälle (17 428 €) ja Mäntsälälle (11 735 €). Ilmoitusten keskimääräinen käsittelymaksu on ollut 254 euroa (ks. kuva 14).

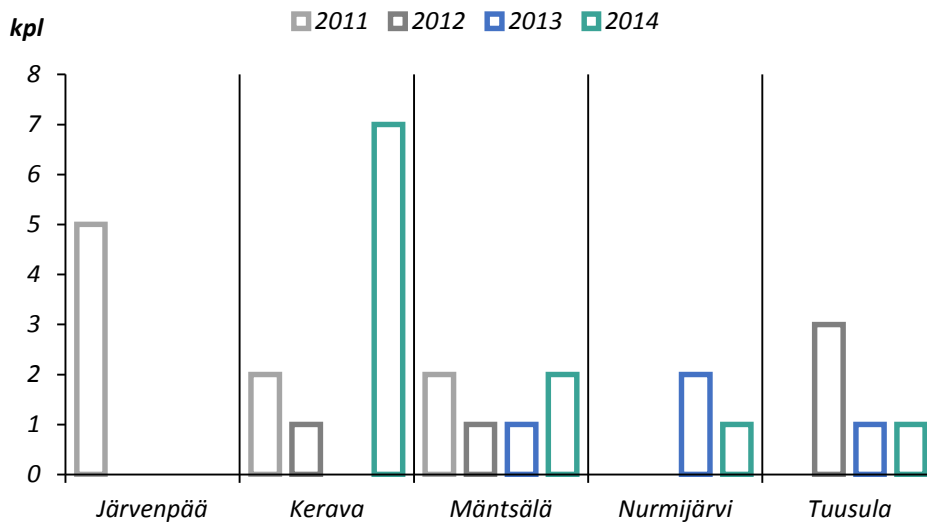
³ Ympäristönsuojelulain (527/2014) 118 §:ssä tarkoitettu melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta, 119 §:ssä tarkoitettu koeluontoinen toiminta sekä 120 §:ssä tarkoitettu poikkeuksellinen tilanne muussa kuin luvanvaraisessa tai rekisteröitävässä toiminnassa.

Kuva 14. Ympäristönsuojelulain mukaisten ilmoitusten maksutulot vuosina 2009–2014 sopijakunnittain (vrt. edellä kuva 13).

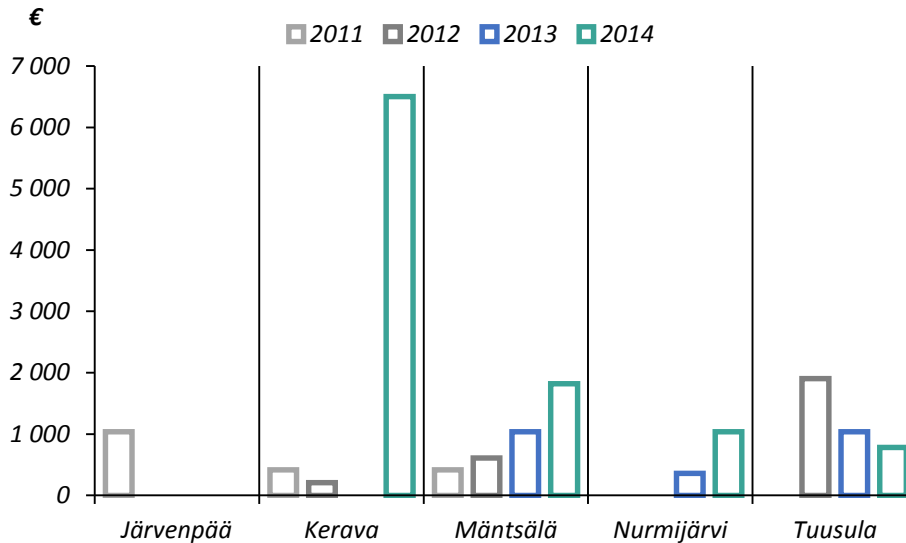
Ympäristövalvonnan tulosityksikkö on vuosina 2011–2014 tehnyt yhteensä 29 ympäristönsuojelulain mukaisista rekisteröintiä, jotka jakautuvat sopijakuntien kesken kuvan 15 mukaisesti.

Kuva 15. Ympäristövalvonnan tulosityksikön vuosina 2011–2014 tekemät ympäristönsuojelulain mukaiset rekisteröinnit sopijakunnittain.

Ympäristönsuojelulain mukaisista rekisteröinneistä on kertynyt vuosina 2011–2014 maksutuloja yhteensä 17 170 euroa (ks. kuva 16).

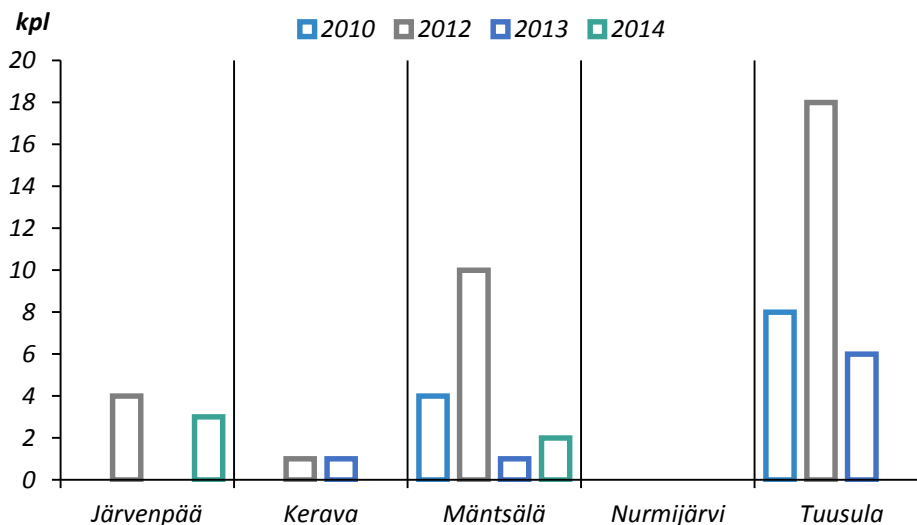

Kuva 16. Ympäristönsuojelulain mukaisen rekisteröinnin maksutulot sopijakunnittain vuosina 2011–2014.

3.1.3 Vesihuollon vapautushakemukset

Ympäristövalvonnan tulosityksikkö on vuosina 2010–2014 käsitellyt yhteensä 58 vesihuoltolain mukaista vapautushakemusta⁴ (kuva 17). Vapautushakemuksia käsitellään yleensä toiminta-alueittain, jolloin ratkaisut keskittyvät ajallisesti. Vuosina 2009 ja 2011 ei käsitelty yhtään vapautushakemusta.

Kuva 17. Vuosina 2010 sekä 2012–2014 ratkaistut vesihuollon vapautushakemukset sopijakunnittain.

Kolmannes vuosina 2010–2014 vesihuollon vapautushakemuksista tehdyistä ratkaisuista on ollut kielteisiä (so. vapautusta liittämismuvelvollisuudesta ei ole myönnetty). Vesihuoltolain mukaisten vapautushakemusten käsittelystä ei saa periä luvan hakijalta maksua.

⁴ Vesihuoltolain (119/2001) 10 §:ssä säädetään kiinteistön liittämismuvelvollisuudesta vesihuoltolaitoksen verkostoon ja 11 §:ssä liittämismuvelvollisuudesta vapautumisesta, jota tulee hakea kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.

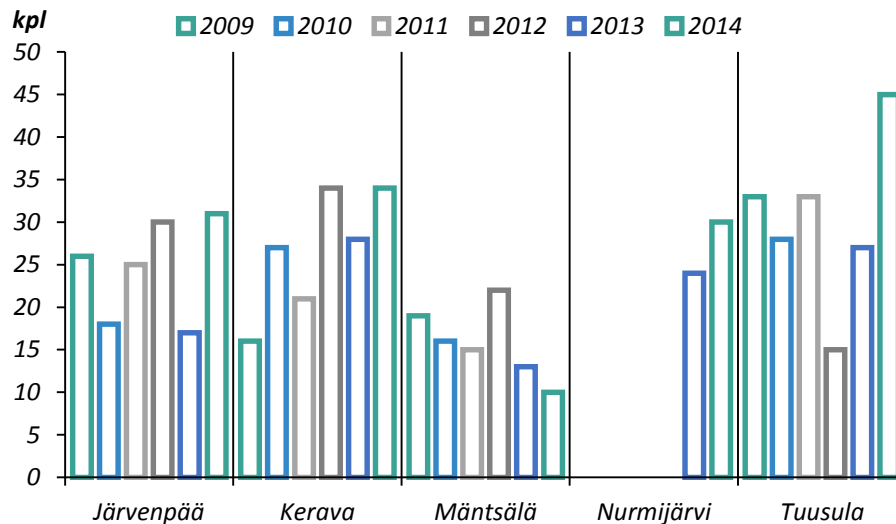

3.1.4 Elintarvikehuoneistojen hyväksynät ja ilmoituskäsittely

Syyskuussa 2011 tuli voimaan elintarvikelain muutos⁵, jossa luovuttiin ennakkohyväksymismenettelystä suuressa osassa elintarvikehuoneistoja. Ennakkohyväksyntää edellytetään enää laitoksilta, joissa käsitellään eläinperäisiä tuotteita⁶. Muiden elintarvikealan toimijoiden tulee tehdä toiminnastaan viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista kirjallinen ilmoitus valvontaviranomaiselle.

Terveysvalvonnan tulosityksikkö on vuosina 2009–2014 käsitellyt yhteensä 637 elintarvikehuoneiston hyväksymis- ja ilmoitusasiaa. Näistä 46 % on elintarvikehuoneistojen hyväksymispäätöksiä ja loput 54 % on ilmoitusten käsittelyratkaisuja (ks. kuva 18). Eniten elintarvikehuoneistojen hyväksymispäätöksiä ja ilmoitusratkaisuja on tehty Tuusulaan (181 kpl) ja Keravalle (160 kpl).

Elintarvikehuoneistojen hyväksymispäätösten lupamaksujen ja ilmoitusten käsittelymaksujen suuruus määräytyy käsittelyyn käytetyn työajan perusteella. Eniten maksutuloja elintarvikehuoneistojen hyväksymis- ja ilmoitusasioiden käsittelystä on kertynyt Keravalta (25 535 €) ja Tuusulasta (19 777 €) (ks. kuva 19).

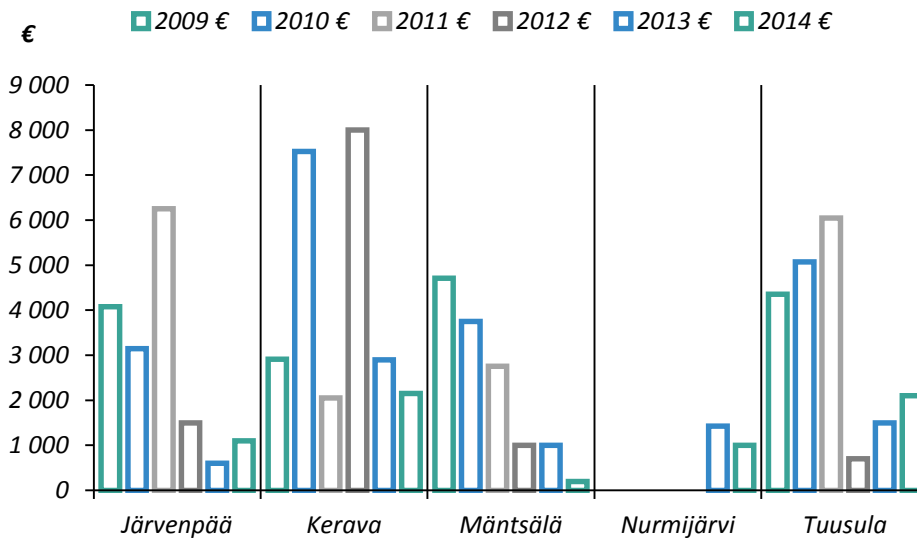

Kuva 18. Terveysvalvonnan tulosityksikön vuosina 2009–2014 sopijakunnittain käsittelemät elintarvikehuoneistojen hyväksymispäätökset ja ilmoitusratkaisut.

⁵ Laki elintarvikelain muuttamisesta (352/2011).

⁶ EPNAs (EY) N:o 853/2004 eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä 29.4.2004.

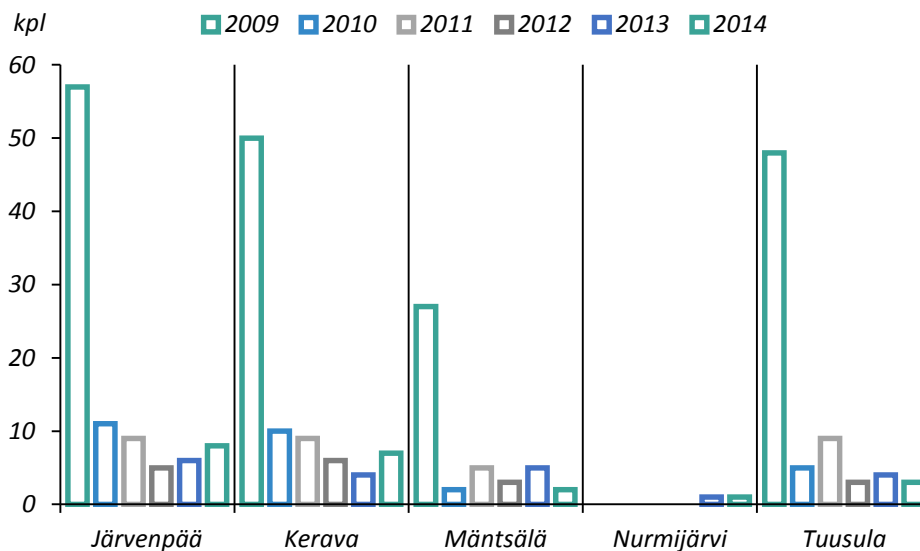

Kuva 19. Elintarvikehuoneistojen hyväksynnästä ja ilmoitusten käsittelystä kertyneet maksutulot sopijakunnittain vuosina 2009–2014.

3.1.5 Tupakka- ja nikotiinituotteiden vähittäismyyntiluvat

Terveysvalvonnan tulosityksikkö on vuosina 2009–2014 myöntänyt kaikkiaan 300 tupakka- ja nikotiinituotteiden vähittäismyyntilupaa⁷. Niistä 61 % on myönnetty ympäristökeskuksen ensimmäisenä toimintavuonna 2009. Eniten vähittäismyyntiluvia on myönnetty Järvenpäähän (96 kpl) ja Keravalle (86 kpl) (ks. kuva 20).

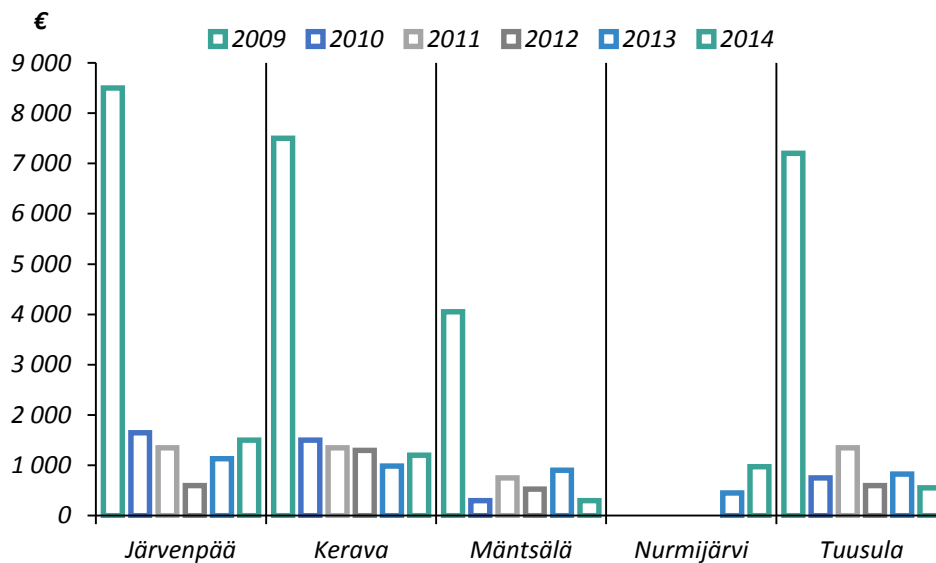

Kuva 20. Terveysvalvonnan tulosityksikön vuosina 2009–2014 myöntämät tupakka- ja nikotiinituotteiden vähittäismyyntiluvat sopijakunnittain.

Tupakka- ja nikotiinituotteiden vähittäismyyntiluvista on vuosina 2009–2014 kertynyt maksutuloja yhteensä 48 085 euroa. Eniten maksutuloja on kertynyt Järvenpäästä (14 730 €) ja Keravalta (13 830 €). Vähittäismyyntiluvan keskihinta vuosina 2009–2014 on ollut 160,28 € (ks. kuva 21).

⁷ Tupakkalaki (693/1976) 10b § ja lääkelain (395/1987) 54a §.

Kuva 21. Tupakka- ja nikotiinituotteiden vähittäismyyntiluvista vuosina 2009–2014 kertyneet maksutulot sopijakunnittain.

3.1.6 Terveydensuojelulain mukaiset ilmoitukset

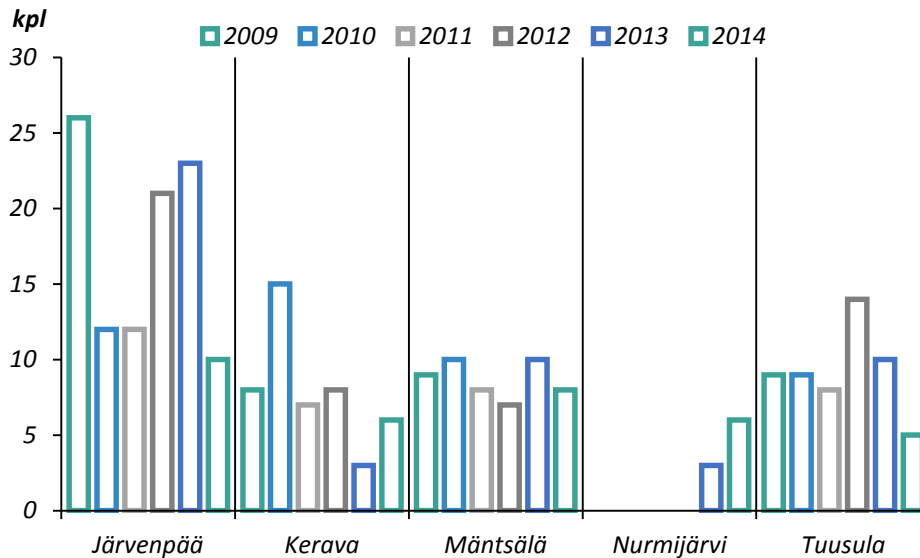
Terveysvalvonnan tulosyksikkö on tehnyt vuosina 2009–2014 yhteensä 267 terveydensuojelulain mukaista ilmoituksen hyväksymisratkaisua⁸. Tällaisia terveydensuojeluviranomaisen hyväksyntää edellyttäviä toimintoja ja tiloja ovat esimerkiksi julkiset huvi-, kokoontumis- ja majoitushuoneistot, yleiseen käyttöön tarkoitetut saunat ja uimahallit sekä eläinten pitoon tarkoitetut rakennukset tai aitaukset asemakaava-alueella. Terveydensuojeluviranomaisen hyväksyntä tarvitaan myös esimerkiksi kouluille ja oppilaitoksille, päiväkodeille ja vanhainkodeille, yleisille kuntosaleille ja liikuntatiloille sekä parturiliikkeille, kampaamoille ja kauneushoitoloille.⁹ Terveydensuojelulain mukainen ilmoitusmenettely liittyy usein kiinteästi edellä mainittujen tilojen rakennuslupamenettelyyn, minkä vuoksi yhteistyö sopijakuntien rakennusvalvontojen kanssa on tärkeää.

Eniten päätöksiä on tehty Järvenpäähän (104 kpl) ja Tuusulaan (55 kpl). Vuositasolla on tehty keskimäärin 45 terveydensuojelulain mukaista hyväksymisratkaisua. Eniten ratkaisuja tehtiin toiminnan aloitusvuonna 2009 (ks. kuva 22).

⁸ Terveydensuojelulaki (763/1994) 13 § ja 15 §.

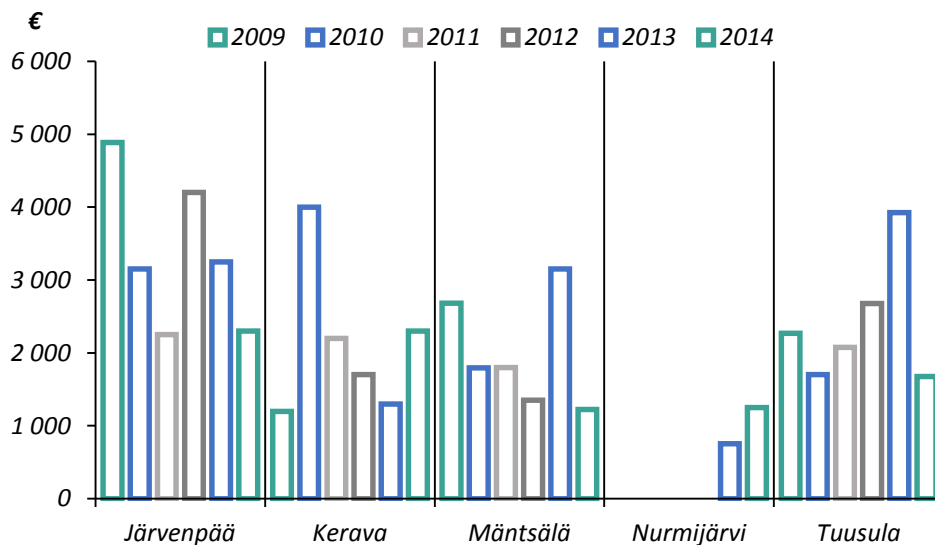
⁹ Sosiaali- ja terveysministeriön asetus eräistä terveydensuojelulaisissa tarkoitetuista huoneistoista tai laitoksista sekä ilmoituksesta liikkuvasta ajoneuvosta tai laitteesta (167/2003) 1 §.

Kuva 22. Terveysvalvonnan tulosityksikön vuosina 2009–2014 tekemät terveydensuojelulain mukaiset ilmoituspäätökset sopijakunnittain.

Terveydensuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittelystä on kertynyt vuosina 2009–2014 maksutuloja yhteensä 61 058 euroa. Eniten maksutuloja on kertynyt Järvenpäähän (20 035 €) ja Tuusulaan (14 320 €). Ilmoitusten keskimääräinen käsittelyhinta vuosina 2009–2014 on ollut 228,68 € (ks. kuva 23).

Kuva 23. Terveydensuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittelymaksut sopijakunnittain vuosina 2009-2014.

3.2 Valvontapalvelut

Ympäristövalvonnan, terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon tulosityksiköt tuottavat toimialaansa kuuluvia valvontapalveluita, jotka voidaan jakaa suunnitelmalliseen valvontaan ja laillisuusvalvontaan (vrt. edellä kuva 3). Suunnitelmallinen valvonta on valvontaviranomaisen hyväksymän valvontasuunnitelman tai -ohjelman mukaista valvontaa, joka kohdistuu luvan- ja ilmoituksenvaraiseen sekä rekisteröitävään toimintaan ja muuhun lainsäädännössä yksilöityyn, mahdollista ympäristö- tai terveyshaittaa aiheuttavaan toimintaan.

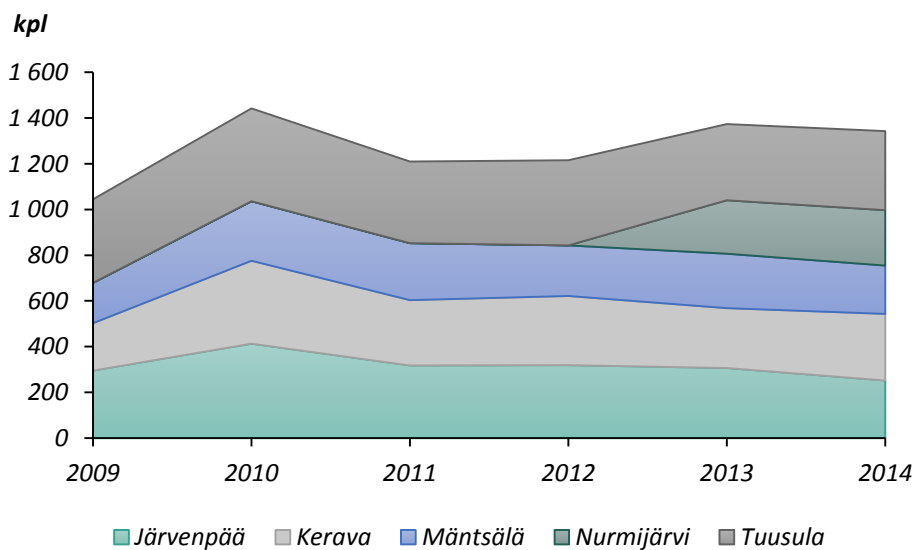

Suunnitelmallisesta valvonnasta voidaan eläinsuojeluvalvontaa lukuun ottamatta periä valvontamaksu. Ympäristövalvonnasta Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella on alettu periä valvontamaksua vuoden 2016 alusta. Eläintautivalvontaan liittyvät tarkastukset sekä eräät muut valtion viranomaisen toimeksiannosta tehtävät eläintautivalvonnan suoritteet ovat maksullisia. Niistä maksun perii kuitenkin aluehallintovirasto, jota ympäristökeskus puolestaan laskuttaa tehdystä työstä. Ympäristökeskus laskuttaa aluehallintovirastoa myös eläinsuojeluvalvonnasta.

Toimenpidepyyntöjen ja kirjallisten vireillepanojen perusteella tehtävästä laillisuusvalvonnasta ei voi periä valvontamaksua.

Ympäristökeskus on valvontapalveluissaan¹⁰ tehnyt vuosina 2009–2014 yhteensä 8 120 tarkastusta (ks. kuva 24). Eläinsuojeluvalvonnan tarkastukset eivät sisälly tähän tarkastusmäärään, koska sitä koskevia seurantatietoja on ollut käytettävissä vasta vuodesta 2013 lähtien. Eläinsuojelussa tehdään vuositasolla noin 230 tarkastusta, joista 90 % on ilmoituksiin perustuvaa laillisuusvalvontaa ja 10 % eläintenpitopaikkoihin kohdistuvaa suunnitelmallista valvontaa. Ilmoituksiin perustuvat eläinsuojelutarkastukset tehdään ensisijaisesti ennalta ilmoittamatta. Samassa kohteessa joudutaan usein käymään toistuvasti ennen kuin valvontakohte tavoitetaan ja tarkastus saadaan tehdyksi.

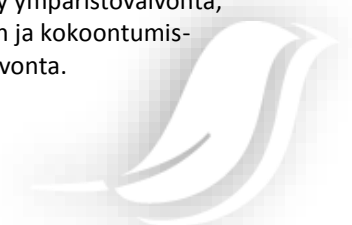
Kuluttajaturvallisuusvalvontaan liittyviä tarkastuksia on vuosina 2009–2014 tehty kaikkiaan 489. Tarkastuksista ei kuitenkaan ole ollut käytettävissä tätä selvitystä varten kuntakohtaista erittelyä.

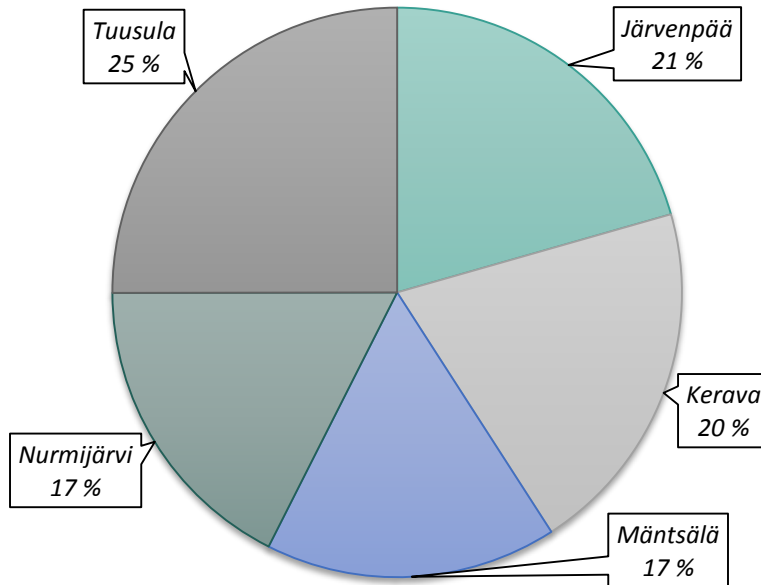

Kuva 24. Ympäristökeskuksen valvontapalvelut (so. suunnitelmallisen valvonnan ja laillisuusvalvonnan tarkastukset) vuosina 2009–2014 sopijakunnittain. Kuluttajaturvallisuuden valvontatarkastuksia ei ole kohdennettu sopijakuntiin, ja ne puuttuvat kuvaajan tiedoista.

Vuositasolla valvontatarkastukset ovat vuotta 2010 lukuun ottamatta kohdistuneet eniten Tuusulaan, jonka kohteisiin tehtiin vuosina 2013–2014 neljännes ympäristökeskuksen valvontatarkastuksista (kuva 25).

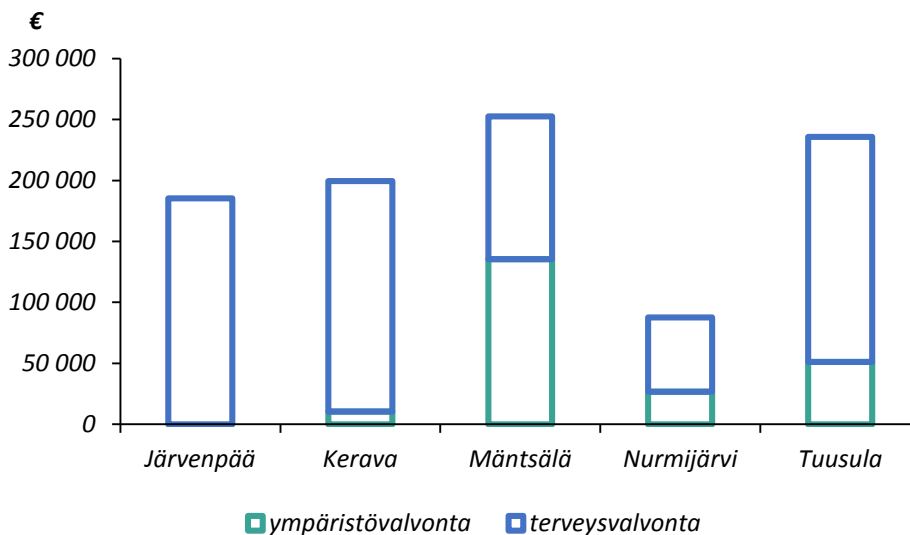
¹⁰ Ympäristö- ja maa-ainoslupien valvonta, toimenpidepyyntöjen perusteella tehty ympäristövalvonta, elintarvikevalvonta, tupakkalain valvonta, asuntotarkastukset, palvelukiinteistöjen ja kokoontumis- huoneistojen valvonta sekä uimapaikkojen valvonta ja kuluttajaturvallisuuden valvonta.

Kuva 25. Ympäristökeskuksen valvontatarkastusten suhteelliset osuudet sopijakunnittain vuosina 2013–2014 (n = 2 717, tarkastusten lukumäärästä puuttuvat kuluttajaturvallisuuden valvontatarkastukset, joita tehtiin vuosina 2013–2014 yhteensä 146 kpl).

Ympäristökeskuksen valvontapalveluista on vuosina 2009–2014 kertynyt maksutuloja yhteensä 960 937,19 euroa. Eniten valvontamaksutuloja on kertynyt Mäntsälästä (252 660,89 €), jossa ainoana sopijakuntana ympäristövalvonnan valvontamaksutulot ovat maa-ainesten oton valvontamaksujen johdosta olleet terveysvalvonnan valvontamaksutuloja suuremmat (ks. kuva 26).

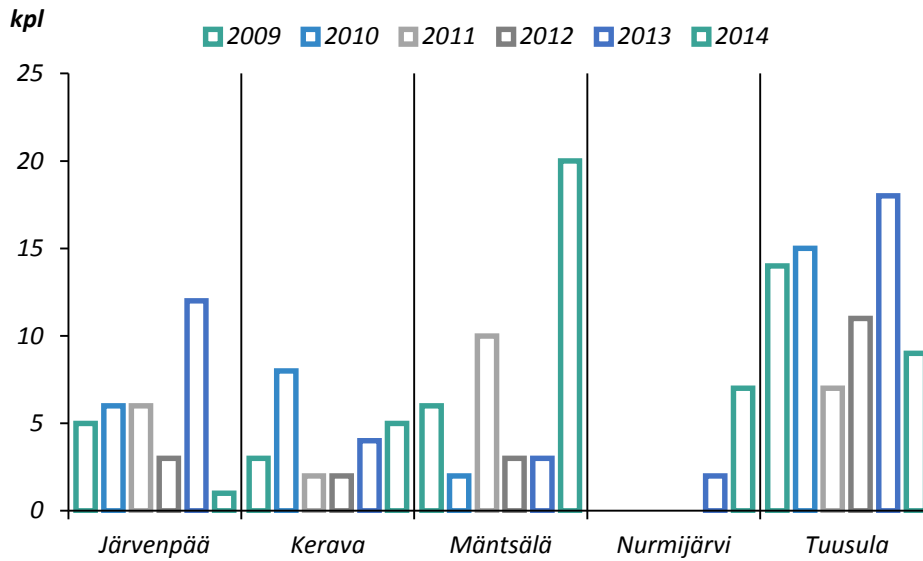

Kuva 26. Ympäristövalvonnan ja terveysvalvonnan yhteenlasketut valvontamaksutulot sopijakunnittain vuosina 2009-2014.

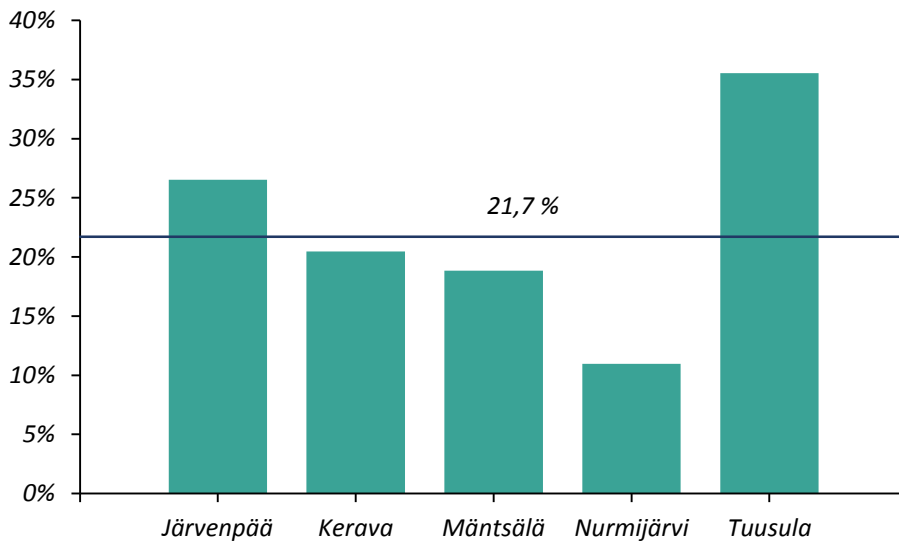
3.2.1 Suunnitelmallinen valvonta

Ympäristövalvonnan tulosityksikön suunnitelmallinen valvonta on vuosina 2009–2014 kohdistunut ympäristö- ja maa-ainesuojien valvontaan. Vuosina 2009–2014 ympäristölupalaitoksiin on tehty kaikkiaan 184 valvontatarkastusta, ja vuositasolla on valvottu keskimäärin 31 ympäristölupalaitosta. Vuodesta 2013 lähtien valvontamäärä on jonkin verran kasvanut Nurmijärven liittyttyä Keski-

Uudenmaan ympäristökeskukseen. Ympäristölupalaitoksia on valvottu eniten Tuusulassa (kuvat 27 ja 28).

Kuva 27. Vuosina 2009–2014 valvottujen ympäristölupalaitosten määrät sopijakunnittain.

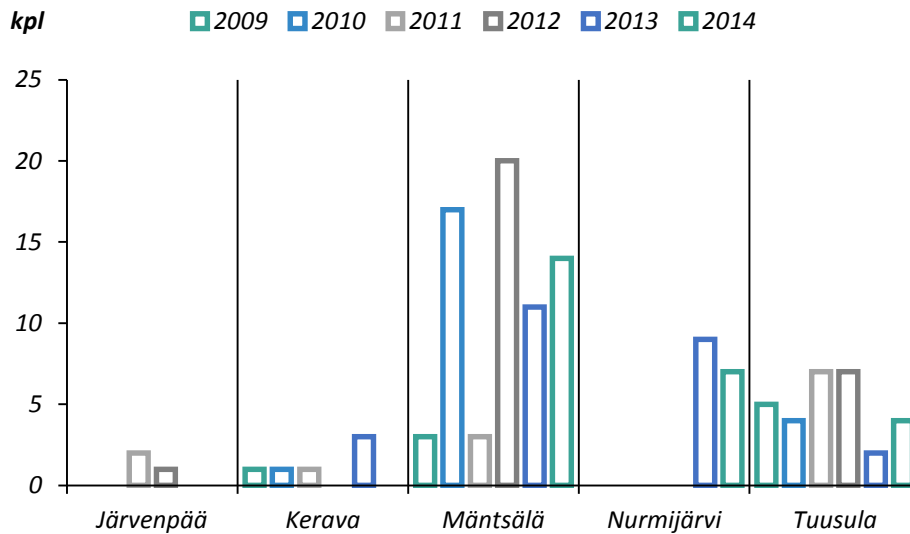

Kuva 28. Vuosina 2013 ja 2014 keskimäärin vuositasolla tarkastettujen ympäristölupalaitosten suhteelliset osuudet toimivista ympäristölupalaitoksista sopijakunnittain. Keskimäärin vuositasolla vuosina 2013 ja 2014 on tarkastettu 21,7 % ympäristölupalaitoksista.

Ympäristölupalaitosten valvonnasta ei ole voitu vuosina 2009–2014 periä valvontamaksuja, joiden periminen on aloitettu vuoden 2016 alussa ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja -ohjelman valmistuttua.

Maa-ainesten otto ja sen valvonta ovat keskittyneet Mäntsälään ja Tuusulaan. Vuosina 2009–2014 tehtiin yhteensä 122 maa-ainesten ottopaikan tarkastusta (ks. kuva 29).

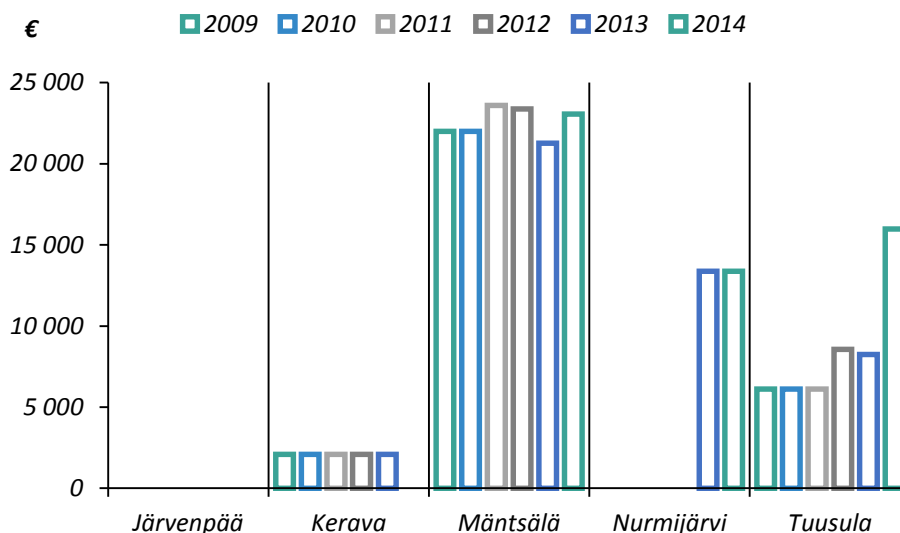

Kuva 29. Maa-ainesten ottoaikkojen valvontatarkastukset vuosina 2009–2014 sopijakunnittain.

Muusta ympäristö- ja terveystarkastuksesta poiketen maa-ainesten ottotoiminnan valvontamaksut eivät ole suoriteperusteisia, vaan niiden suuruus määräytyy lupapäätöksessä otettavaksi myönnetyn vuotuisen maa-ainesten määrän ja ottamisalueen pinta-alan mukaan. Luvanhaltija on velvollinen maksamaan ensimmäisen vuotuisen valvontamaksun ennen ottamistoimintaan ryhtymistä ja seuraavat valvontamaksut kunkin vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

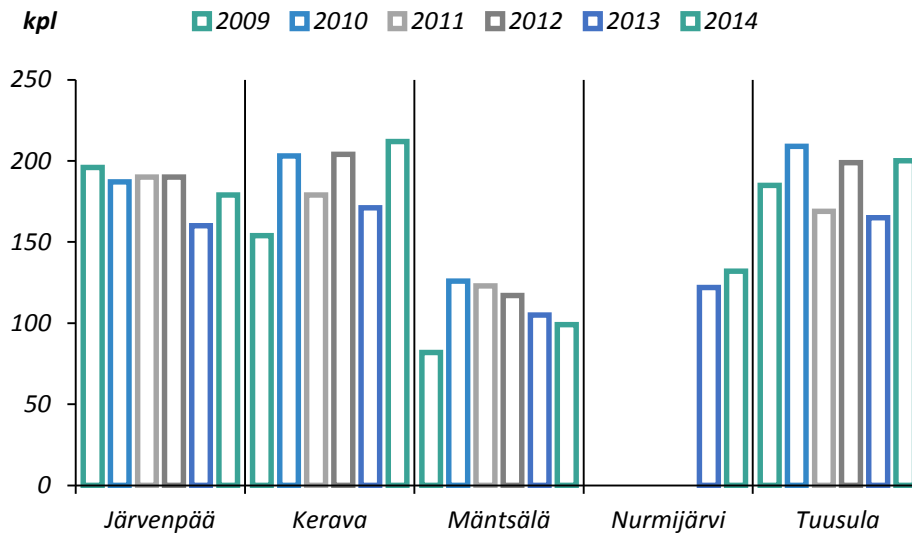
Maa-ainesten oton valvontamaksuja on vuosina 2009–2014 kertynyt kaikkiaan 223 550,19 euroa, josta suurin osa (60,5 %) on tullut Mäntsälän ottoa-alueilta (kuva 30). Vuosina 2009–2012 Mäntsälästä kertyi yli puolet ympäristökeskuksen vuotuisista maa-ainesten valvontamaksuista.

Kuva 30. Maa-ainesten oton valvontamaksut vuosina 2009–2014 sopijakunnittain.

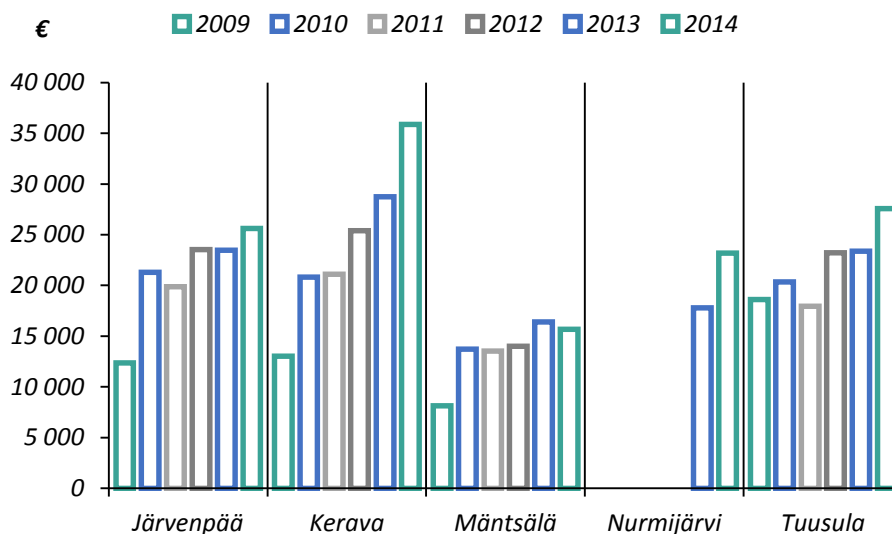
Terveystarkastuksen tulokset tekemä elintarvikevalvonta on tarkastusmäärien perusteella tarkasteltuna ympäristökeskuksen suurin valvontakokonaisuus. Vuosina 2009–2014 on tehty kaikkiaan 4 258 elintarvikevalvontaa, mikä on noin 56 % ympäristökeskuksen kyseisenä ajanjaksona tekemistä tarkastuksista (kuva 31).

Kuva 31. Elintarvikevalvonnan tarkastukset vuosina 2009–2014 sopijakunnittain.

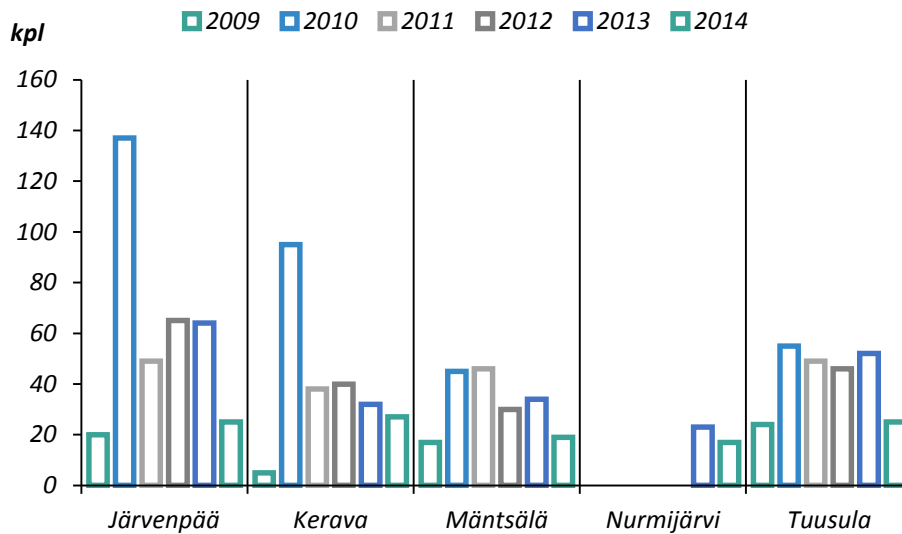
Elintarvikevalvonnasta on kertynyt vuosina 2009–2014 valvontatuloja yhteensä 524 474 euroa tarkastuksen keskihinnan ollessa 123,17 €/tarkastus. Elintarvikevalvonnan tarkastusmaksut ovat vuosina 2009–2014 muodostaneet suurimman osan (54,6 %) ympäristökeskuksen valvontatuloista. Eniten valvontamaksutuloja on kertynyt Keravalta, jossa ympäristökeskuksen sopijakunnista on eniten elintarviketeollisuutta (ks. kuva 32).

Kuva 32. Elintarvikevalvonnan valvontamaksutulot sopijakunnittain vuosina 2009–2014.

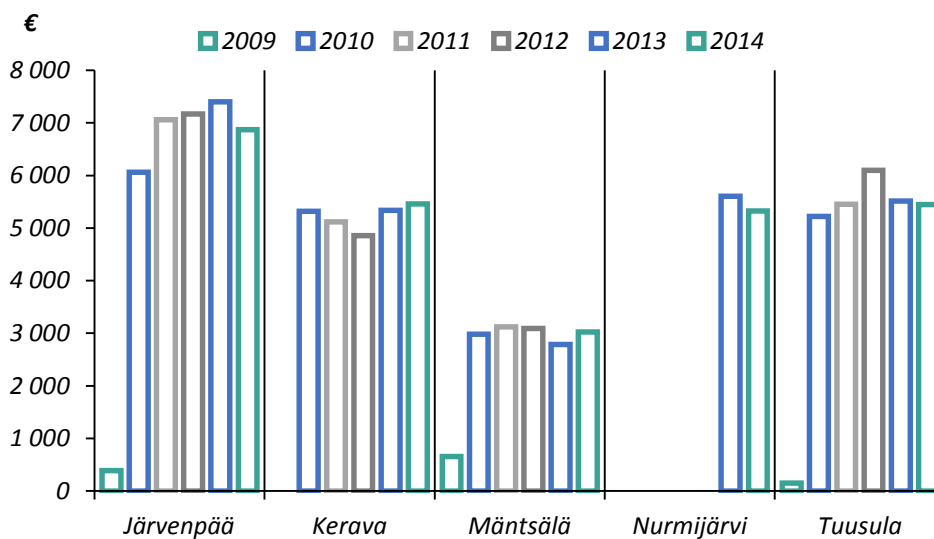
Terveysvalvonnan tulosityksikkö on tehnyt vuosina 2009–2014 kaikkiaan 1 079 tupakka- ja nikotiinituotteiden valvontaan liittyvää tarkastusta. Eniten tarkastuksia on tehty Järvenpäähän (360) ja Tuusulaan (251). Tarkastuksia tehtiin eniten vuonna 2010 (332), jolloin niitä tehtiin noin kolminkertainen määrä vuoden 2014 tarkastusmäärään nähden (kuva 33).

Kuva 33. Tupakka- ja nikotiini tuotteiden valvontatarkastukset sopijakunnittain vuosina 2009–2014.

Tupakka- ja nikotiini tuotteiden myynnin valvonnasta peritään myyntipaikoilta vuotuista valvontamaksua¹¹, jolloin valvontamaksutulot eivät ole suoraan riippuvaisia tarkastusten lukumäärästä (kuva 34).

Kuva 34. Tupakka- ja nikotiini tuotteiden myynnin valvontamaksut sopijakunnittain vuosina 2009–2014.

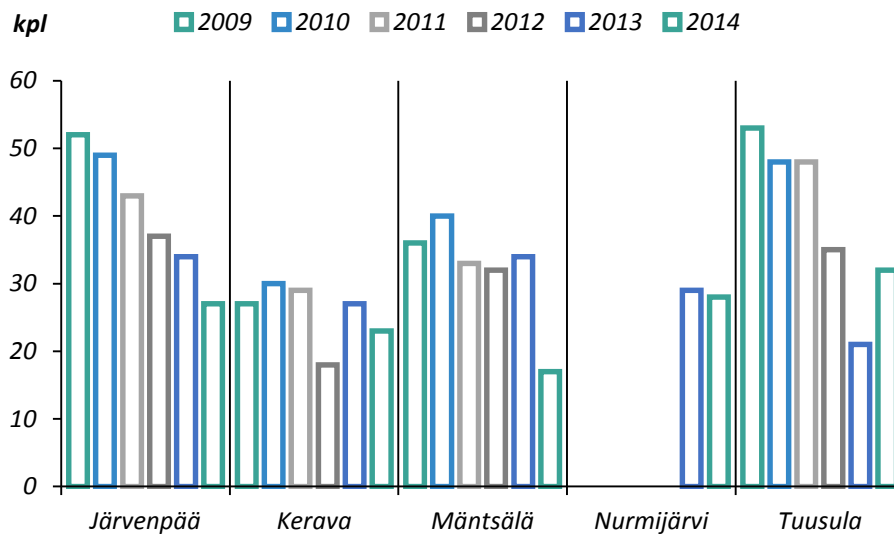
Tupakka- ja nikotiini tuotteiden myynnin valvontamaksuja on vuosina 2009–2014 kertynyt yhteensä 115 503 euroa. Vajaa kolmannes (30,3 %) valvontamaksutulosta on kertynyt Järvenpäästä.

Terveysvalvonnan tulosyksikkö on terveydensuojelulain mukaisena suunnitelmallisena valvontana tarkastanut sopijakuntien kouluja, päiväkotia ja vanhainkoteja sekä erilaisia kokoontumishuoneistoja (esim. liikunta- ja kuntosalit, parturikampaamot) ja uintipaikkoja (uimarannat, talviuintipaikat ja uimahallit). Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisia valvontatarkastuksia on vuosina 2009–2014 tehty yhteensä 882. Valtaosa (noin 44 %) terveydensuojelulain mukaisista val-

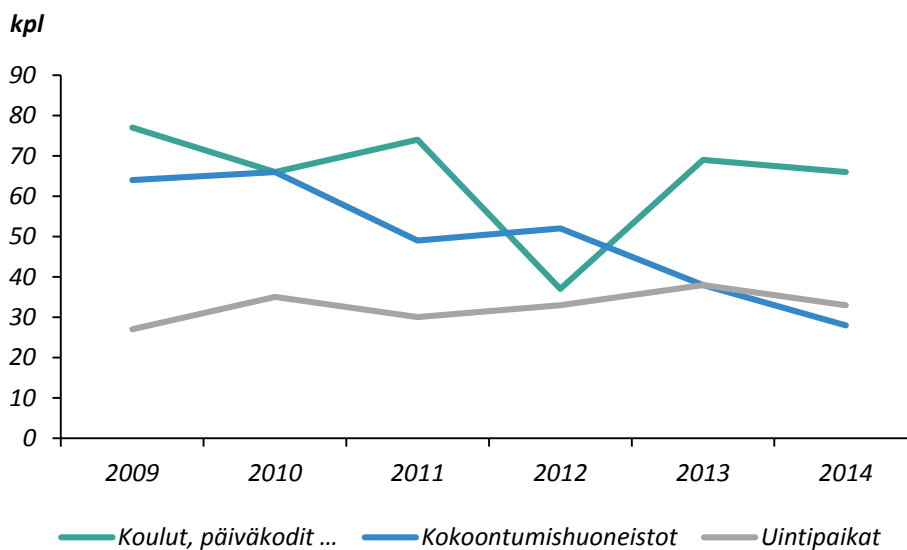
¹¹ Tupakkalain (693/1976) 25 a § ja lääkelain (395/1987) 54 d §.

vontatarkastuksista on kohdistunut kouluihin, päiväkoteihin ja vanhainkoteihin. Kokoontumishuoneistojen tarkastusmäärät ovat olleet valvonnan painopisteessä tehdyn muutoksen vuoksi laskussa (ks. kuvat 35 ja 36).

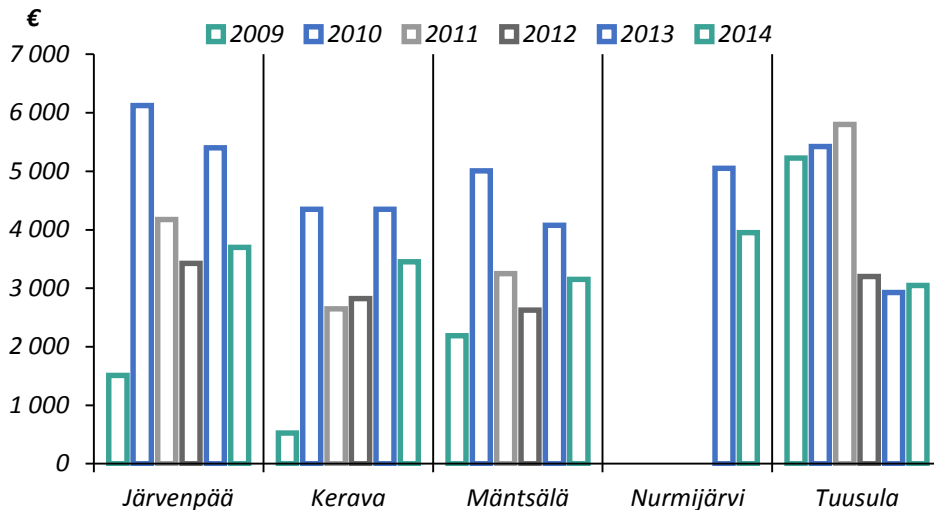
Kuva 35. Terveydensuojelulain mukaiset suunnitelmalliset valvontatarkastukset sopijakunnittain vuosina 2009–2014.

Kuva 36. Terveydensuojelulain mukainen suunnitelmallinen valvonta vuosina 2009–2014 valvontakohteittain jaoteltuna. Ks. tarkemmin tekstistä.

Terveydensuojelulain mukaisesta suunnitelmallisesta valvonnasta on vuosina 2009–2014 kertynyt valvontamaksuja yhteensä 97 410 euroa (ks. kuva 37). Eniten maksutuloja on kertynyt Tuusulasta (25 625 €) ja Järvenpäästä (24 335 €).

Kuva 37. Terveysvalvonnan suunnitelmallisten valvontatarkastusten valvontamaksut sopijakunnittain vuosina 2009–2014.

Ympäristökeskuksen valvontaeläinlääkäri tekee eläinsuojelulain¹² mukaista eläintenpitopaikkojen suunnitelmallista valvontaa, josta on käytettävissä seurantatietoja vuosilta 2013 ja 2014. Niiden perusteella suunnitelmallisen eläinsuojeluvälvönnän tarkastuksia tehdään vuodessa keskimäärin 22 kpl, ja ne jakaantuvat sopijakuntiin taulukon 4 mukaisesti. Ympäristökeskus ei peri eläinsuojelutarkastuksista valvontamaksuja, vaan kaikki eläinsuojelun kustannukset laskutetaan valtiolta.

Taulukko 4. Keskimääräiset, suunnitelmalliset eläinsuojelutarkastukset sopijakuntien eläintenpitopaikkoihin vuosina 2013 ja 2014.

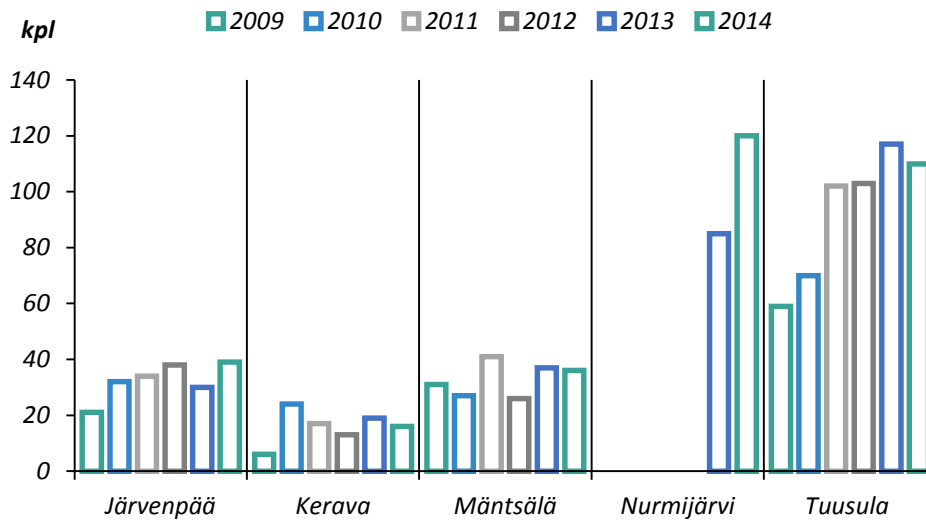
Sopijakunta	Tarkastuksia keskimäärin
Järvenpää	1
Kerava	5
Mäntsälä	4
Nurmijärvi	8
Tuusula	5
Yhteensä	22

3.2.2 Laillisuusvalvonta

Ympäristövalvonnan tulosityksikölle on vuosina 2009–2014 tehty yhteensä 1 253 ympäristövalvontaan liittyvää toimenpidepyyntöä, joista noin 45 % on tullut Tuusulasta. Vaikka Nurmijärvi on kuullut Keski-Uudenmaan ympäristökeskukseen vasta vuodesta 2013 lähtien, on sieltä vuosina 2013–2014 tullut kaikkiaan jo 205 toimenpidepyyntöä, mikä on noin 16 % toimenpidepyyntöjen kokonaismäärästä vuosina 2009–2014 (kuva 38).

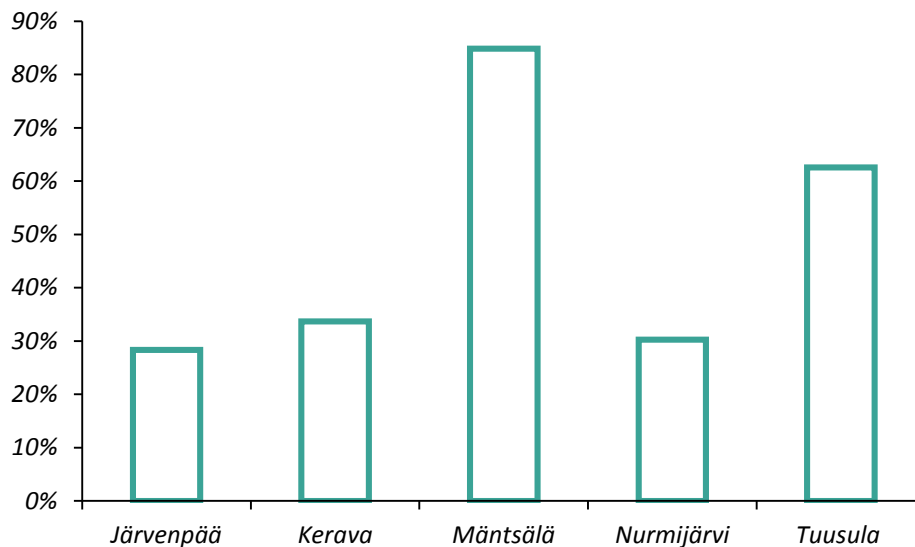
¹² Eläinsuojelulaki (247/1996) 39 §.

Kuva 38. Sopijakunnista vuosina 2009–2014 tulleet ympäristövalvontaa koskevat toimenpidepyynnöt.

Eniten (noin 35 %) toimenpidepyyntöjä tehdään jätehuoltoon liittyvistä haitoista. Toimenpidepyyntöjen vuoksi ympäristökeskus on joutunut priorisoimaan¹³ ympäristövalvonnan tehtäviä muun muassa siten, että viivytyksettömästi käsitellään vain merkittävää ympäristö- tai terveyshaittaa koskevat toimenpidepyynnöt. Suhteellisesti eniten tarkastuksia toimenpidepyyntöjen johdosta on tehty Mäntsälään ja Tuusulaan (ks. kuva 39).

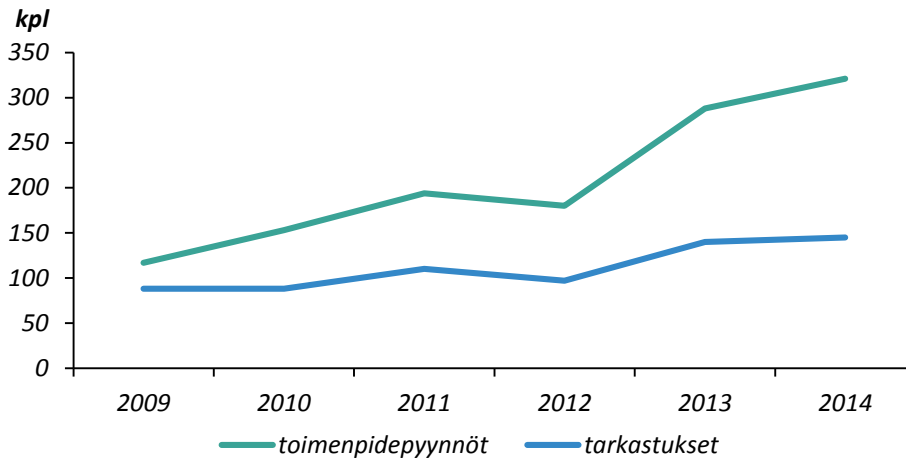

Kuva 39. Ympäristövalvontaa koskevien toimenpidepyyntöjen johdosta tehtyjen tarkastusten suhteelliset osuudet (so. tarkastusta/toimenpidepyyntöä %) sopijakunnittain vuosina 2009–2014.

Vaikka sekä ympäristövalvontaa koskevien toimenpidepyyntöjen että niiden johdosta tehtävien tarkastusten määrät ovat kasvaneet, on yhä useampi toimenpidepyyntö jäänyt tehtävien priorisoinnin seurauksena vaille tarkastusta (kuva 40).

¹³ Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta 13.12.2011 § 111: Ympäristövalvonnan työtilanne

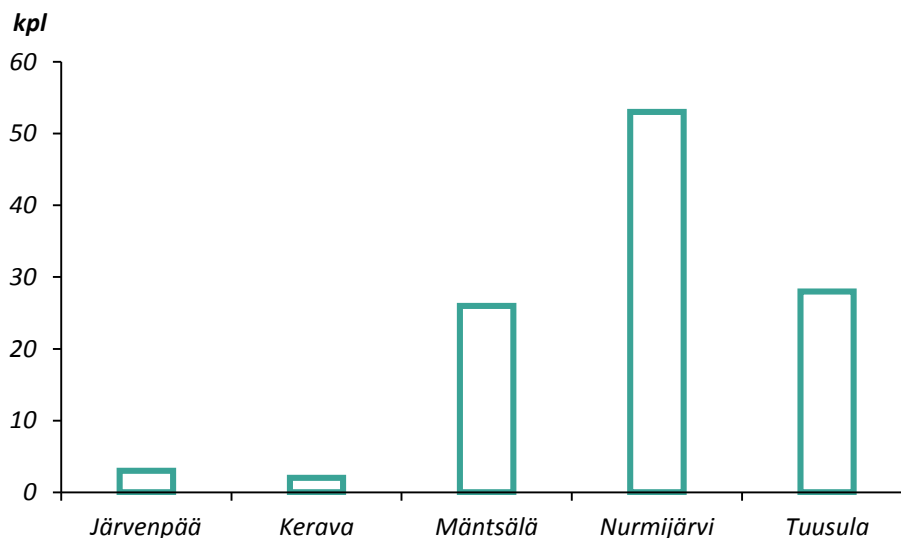

Kuva 40. Ympäristövalvontaa koskevien toimenpidepyyntöjen ja niiden johdosta tehtyjen tarkastusten määrät vuosina 2009–2014.

Kaikkien ympäristövalvontaa koskevien toimenpidepyyntöjen käsittely veisi vuositasolla reilun yhden henkilötyövuoden työpanoksen, kun se vuoden 2014 tarkastusmäärien perusteella vei noin 0,6 henkilötyövuotta.

Osa suunnitelmallisesta ja laillisuusvalvontana tehtävästä ympäristövalvonnasta johtaa hallintopakkoasian vireillepanoon. Tällaisissa vireillepanoasioissa haitankärsijällä on subjektiivinen oikeus saada valvonta-asiassa valituskelpoinen päätös. Viranomaisen oma-aloitteisesti vireille panemat hallintopakkoasiat ovat puolestaan sellaisia, joissa ympäristölle ja/tai ihmisten terveydelle aiheutuva riski huomioon ottaen lievempi hallinnollinen ohjaus ei ole enää mahdollista. Loppuvuodesta 2015 ympäristövalvonnassa oli käsittelyssä kaikkiaan 112 vireillepanoasiaa, joista 46 oli haitankärsijöiden vireille panemia ja loput 66 viranomaisen oma-aloitteisesti vireille panemia (ks. kuva 41).

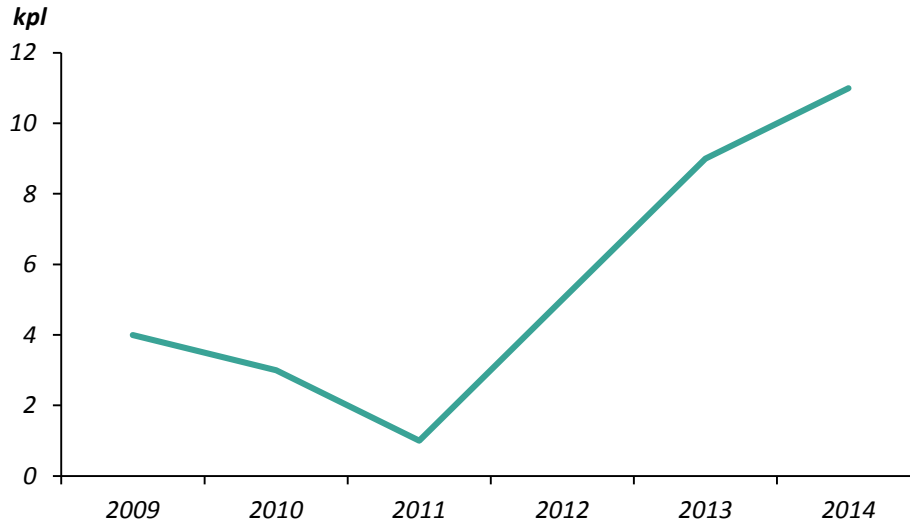

Kuva 41. Loppuvuonna 2015 ympäristövalvonnassa tulokset käsittelyssä olevat vireillepanoasiat sopijakunnittain.

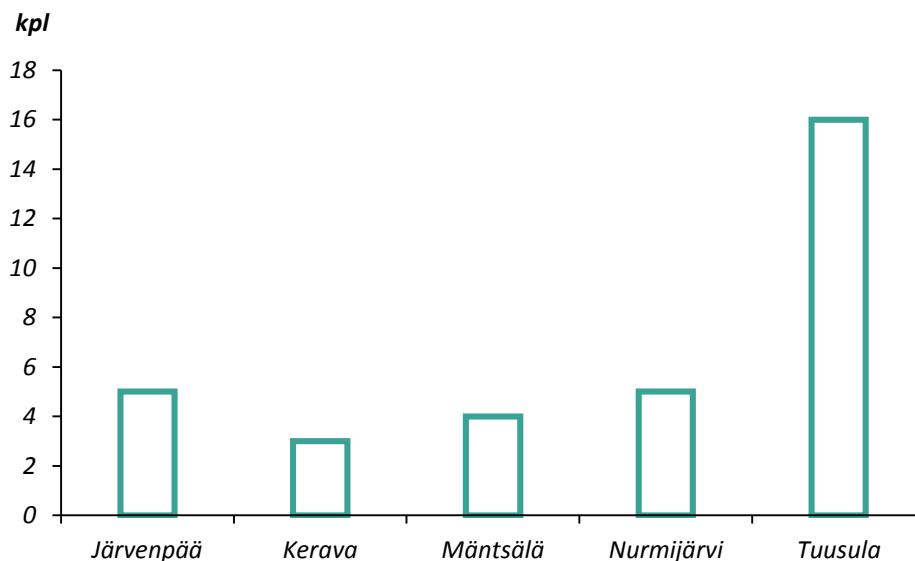
Nurmijärvellä vireillepanojen määrää ovat kasvattaneet vesihuolto-osuuskuntien vaatimukset kiinteistöjen pakkoliittämisestä niiden vesihuoltoverkkoon.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on tehnyt vuosina 2009–2014 yhteensä 33 ympäristövalvontaan liittyvää tutkintapyyntöä poliisille. Tutkintapyyntöjen määrä on lisääntynyt selvästi vuosina 2013 ja 2014. Eniten tutkintapyyntöjä on tehty Tuusulan alueella tehdystä ympäristövalvonnasta (ks. kuvat 42 ja 43).

Kuva 42. Vuosina 2009–2014 ympäristövalvonnassa tehtyjen tutkintapyyntöjen määrä (kpl/v).

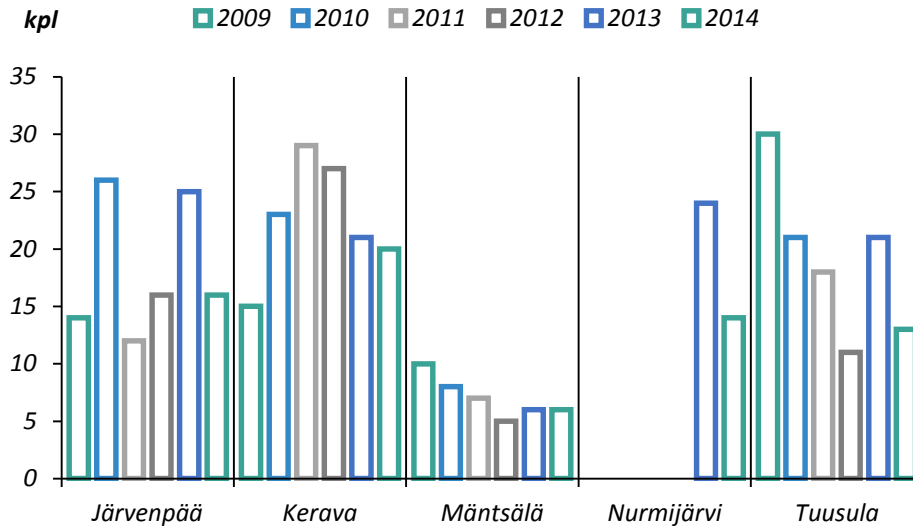

Kuva 43. Vuosina 2009–2014 ympäristövalvonnassa tehtyjen tutkintapyyntöjen määrät sopijakunnittain.

Noin puoleen ympäristövalvonnan tutkintapyyntöistä liittyy myös hallintopakko, jolla pyritään ennallistamaan tai oikaisemaan laiton tilanne.

Terveysvalvonnan tulosyksikkö on tehnyt vuosina 2009–2014 toimenpidepyyntöjen johdosta yhteensä 438 asuntotarkastusta asuntojen terveydellisten olosuhteiden valvomiseksi (kuva 44). Eniten tarkastuksia on tehty Keravalle (135) ja Tuusulaan (114).

Kuva 44. Asuntojen terveydellisten olosuhteiden valvomiseksi tehdyt tarkastukset sopijakunnittain vuosina 2009–2014

Terveysvalvonnan tulosityksikkö on vuosina 2009–2014 käynnistänyt yhteensä 23 terveydensuojelulain mukaista hallintopakkoasiaa, joista 10 on edennyt velvoittavien määräysten antamiseen. Elintarvikevalvonnessa hallintopakkoasiat on vuosina 2009–2014 käynnistetty 15 kertaa, joista seitsemän valvonta-asiaa on edennyt velvoittavien määräysten antamiseen.

Terveysvalvonnan tulosityksikön valvottavista asioista ei ole tehty tutkintapyyntöjä poliisille.

Ympäristökeskuksen valvontaeläinlääkäri on vuosina 2013–2014 tehnyt ilmoitusten perusteella vuodessa keskimäärin 221 eläinsuojelutarkastusta, jotka jakautuvat sopijakuntiin taulukon 5 mukaisesti.

Taulukko 5. Valvontaeläinlääkäriin ilmoitusten perusteella tekemät eläinsuojeluvalvonnan keskimääräiset tarkastusmäärät vuositasolla sopijakunnittain vuosina 2013 ja 2014.

Kunta	Tarkastuksia kpl
Järvenpää	38
Kerava	41
Mäntsälä	39
Nurmijärvi	54
Tuusula	50
Yhteensä	221

Ympäristökeskuksen valvontaeläinlääkäri antaa suunnitelmallisen sekä ilmoitusten perusteella tehtävien eläinsuojelutarkastusten johdosta vuositasolla noin 60–70 eläinsuojelupäätöstä eläintenpitoon liittyvine määräyksineen. Päätökset saatetaan tiedoksi myös poliisille, joka niiden tai valvontaeläinlääkäriin erikseen tekemien tutkintapyyntöjen johdosta käynnistää vuosittain esitutinnan noin kymmenessä eläinsuojelutapauksessa.

3.3 Ilmanlaadun seuranta

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristönsuojelun tuloksyksikkö vastaa viranomaistehtäviin kuuluvasta sopijakuntien ilmanlaadun seurannasta osana laajempaa Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueen (pois lukien Helsinki, Espoo, Kauniainen ja Vantaa) ilmanlaadun seuranta. Ilmanlaadun seuranta koostuu vilkasliikenteisten teiden varteen sijoitetuista typenoksidien (NO_x) passiivikeräismistä, laskennallisista päästökartoituksista, hengitettävien hiukkasia ja typenoksideja mittaavasta siirrettävästä liikenneasemasta sekä joka viides vuosi tehtävästä bioindikaattoriseurannasta.

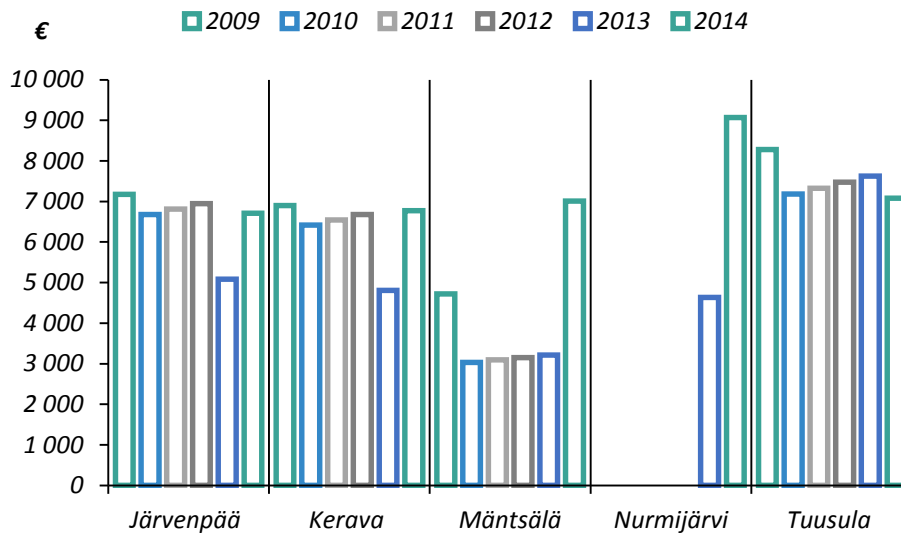
Typenoksidien passiivikeräimiä on Järvenpäässä, Keravalla, Tuusulassa ja Nurmijärvellä kussakin yksi (vuodesta 2015 alkaen). Passiivikeräimet vaihdetaan kuukausittain. Siirrettävä liikenteen mitta-asema kiertää sopimuskaudella 2014–2018 Porvoossa, Hyvinkäällä, Järvenpäässä ja Keravalla (ks. taulukko 6).

Taulukko 6. Viranomistehtäviin kuuluvan ilmanlaadun seurannan eri osien kohdistuminen ympäristökeskuksen sopijakuntiin.

Toimenpide	2009	2010	2011	2012	2013	2014
NO_x-mittaus	Järvenpää Kerava Tuusula	Järvenpää Kerava Tuusula	Järvenpää Kerava Tuusula	Järvenpää Kerava Tuusula	Järvenpää Kerava Nurmijärvi Tuusula	Järvenpää Kerava Nurmijärvi Tuusula
Päästökartoitus	Järvenpää Kerava Mäntsälä Tuusula	Järvenpää Kerava Mäntsälä Tuusula	Järvenpää Kerava Mäntsälä Tuusula	Järvenpää Kerava Mäntsälä Tuusula	Järvenpää Kerava Mäntsälä Nurmijärvi Tuusula	Järvenpää Kerava Mäntsälä Nurmijärvi Tuusula
Mittausasema	Tuusula	Kerava		Järvenpää		
Bioindikaattoritutkimus	Järvenpää Kerava Mäntsälä Tuusula					Järvenpää Kerava Mäntsälä Nurmijärvi Tuusula

Fortum Power and Heat Oy:n Järvenpään lämpövoimalaitos ja Keravan Energia Oy:n Keravan lämpövoimalaitos ovat osallistuneet vuodesta 2013 lähtien ilmanlaadun seurantaan, jolloin niiden maksusuudet seurannasta ovat subventoineet Järvenpään ja Keravan maksusuuksia (kuva 45).

Kuva 45. Sopijakuntien ilmanlaadun seurantakustannukset vuosina 2009–2014. Järvenpään ja Keravan kustannuksissa on vuosina 2013 ja 2014 otettu huomioon lämpövoimalaitosten maksusuudet (2 000 €/lämpövoimalaitos vuonna 2013 ja 2 500 €/lämpövoimalaitos vuonna 2014).

3.4 Eläinlääkäri- ja löytöeläinpalvelut

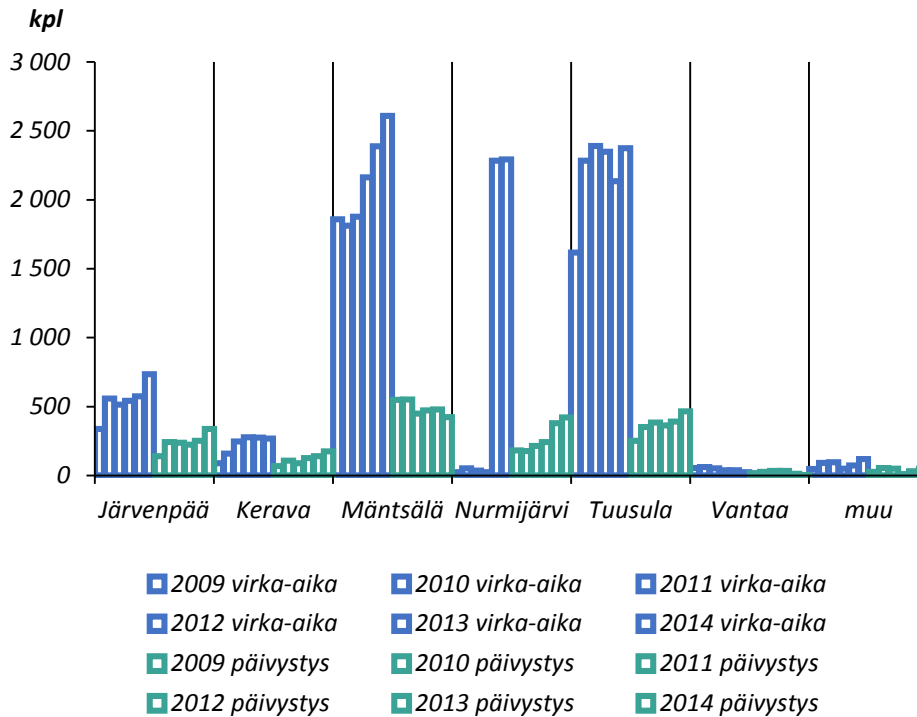
Eläinlääkintähuollon tarjoamat eläinlääkäri- ja löytöeläinpalvelut ovat ympäristökeskuksen lakisääteisiä viranomaistehtäviä.

Kunnilla on eläinlääkintähuoltolain mukaan velvollisuus järjestää alueellaan olevia kotieläimiä varten peruseläinlääkäripalvelut sekä kiireellinen eläinlääkäriapu ympäri vuoden kaikkina vuorokaudenaikoina¹⁴. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on järjestänyt Järvenpään, Keravan, Nurmijärven ja Tuusulan eläinlääkäripalvelut omana työnään. Mäntsälän kunnan eläinlääkäripalvelut on hankittu ostopalveluna Helsingin yliopiston Tuotantoeläinsairaalta, jolla on opetus- ja vastaanotto-tilat Mäntsälän Saaren kartanolla. Ympäristökeskuksen omat vastaanotot ovat Järvenpäässä (Neiikkakatu 20 C), Nurmijärvellä (Toreenintie 6) ja Tuusulassa (Koskenmäenpolku 4 B 2), jossa työskentelee kaksi eläinlääkäriä ja pieneläinhoitaja. Järvenpään ja Nurmijärven vastaanotoilla työskentelee kummassakin yksi eläinlääkäri. Virka-aikana vastaanotoilla ja tilakäynneillä annettavien peruseläinlääkäripalveluiden lisäksi kiireellistä eläinlääkäriapua annetaan päivystysalueella, jonka ympäristökeskuksen sopijakunnista muodostavat Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi ja Tuusula. Vuoden 2012 loppuun asti Vantaan kaupunki oli mukana päivystysalueessa siten, että ympäristökeskuksen päivystävä eläinlääkäri hoiti tarvittaessa myös Vantaan suurelaimet. Tuotantoeläinsairaala vastaa eläinlääkäripäivystyksestä Mäntsälän alueella.

Ympäristökeskuksen sopijakunnissa on kunnallisessa eläinlääkintähuollossa hoidettu vuosina 2009–2014 kaikkiaan 45 115 eläinpotilasta. Vuosina 2009–2012 ympäristökeskus on vastannut Nurmijärven osalta lähinnä vain päivystyspotilaista, sillä kunta liittyi ympäristökeskukseen vasta vuoden 2013 alussa (ks. kuva 46).

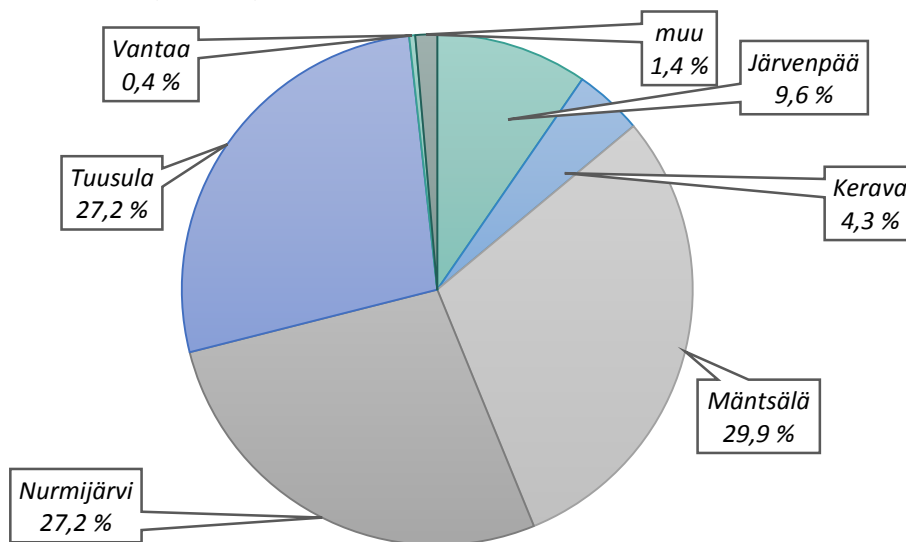
¹⁴ Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) 11 §, 13 § ja 14 §.

Kuva 46. Eläinlääkintähuollon potilasmäärät kunnittain vuosina 2009–2014 jaoteltuna virka- ja päivystysajan potilaisiin. Ympäristökeskuksen sopijakuntien potilasmäärien lisäksi kuvaajassa on eritelty myös Vantaan sekä muiden kuntien hoidetut potilaat.

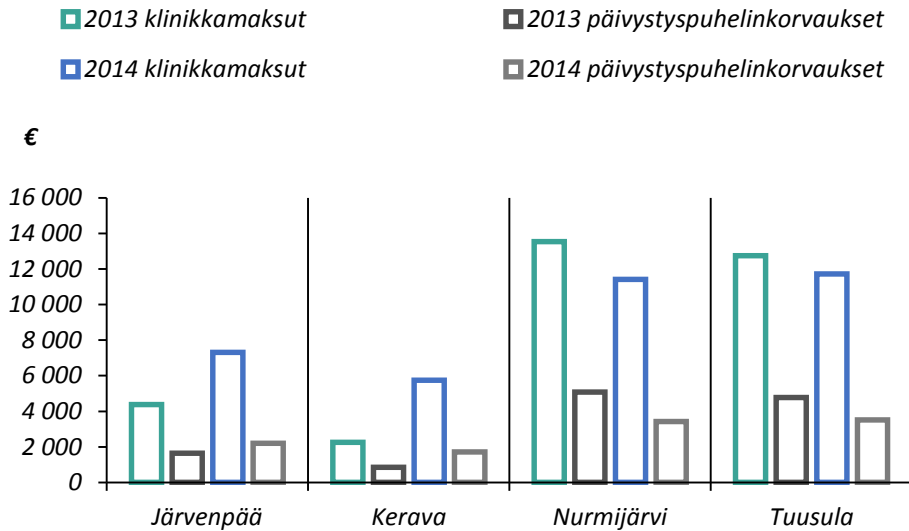
Vuosina 2013–2014 Mäntsälän, Nurmijärven ja Tuusulan potilasmäärät ovat olleet suunnilleen samansuuruiset (kuva 47).

Kuva 47. Potilaiden suhteelliset osuudet kunnittain vuosina 2013–2014. Ympäristökeskuksen sopijakuntien potilasmäärien lisäksi kuvaajassa on eritelty myös Vantaan sekä muiden kuntien hoidetut potilaat.

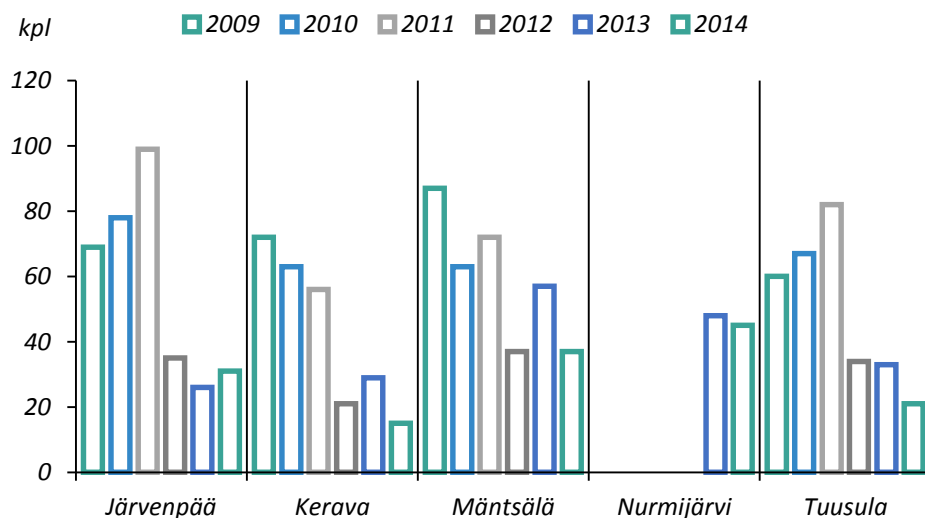
Ympäristökeskuksen omilla vastaanotoilla asiakailta perittävät klinikkamaksut sekä päivystyspuhelinkorvaukset hyvittävät Mäntsälää lukuun ottamatta sopijakuntien yhteistoimintakorvauksia eläinlääkintähuollon tulosityksikölle (kuva 48).

Kuva 48. Eläinlääkärien vastaanotoilla perittävistä klinikkamaksuista ja päivystyspuhelinkorvauksista kertyneet tulot vuosina 2013 ja 2014 sopijakunnittain. Mäntsälän osalta vastaavat tulot jäävät Tuotantoeläinsairaalalle.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on ostopalveluna hankkinut sopijakuntiansa lakisääteiset löytöeläinpalvelut¹⁵. Vuosina 2009–2011 löytöeläinpalvelut hankittiin Järvenpähän, Keravalle ja Tuusulaan tuusulalaiselta Kennel Juppsguardilta. Mäntsälän löytöeläinpalvelut hankittiin kyseisenä aikana T:mi Mäntsälän pieneläinhuitolasta. Vuodesta 2012 lähtien löytöeläinpalvelut on hankittu Riihimäeltä Eläinten Auttajat ry:ltä (Onnentassu). Ympäristökeskus on vuosina 2009–2014 hankkinut hoidon 1 337 talteen otetulle löytöeläimelle (kuva 49).

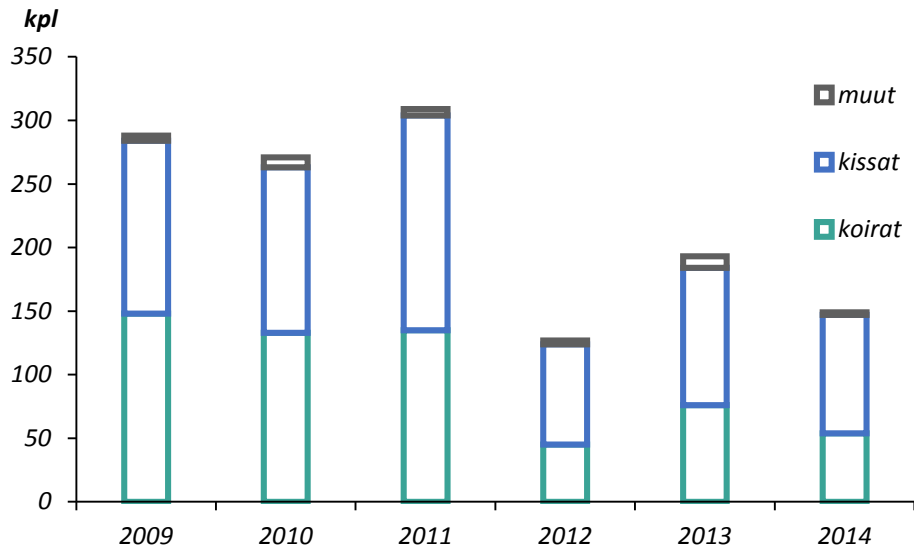
Kuva 49. Talteenotetut löytöeläimet sopijakunnittain vuosina 2009–2014.

Löytöeläimet ovat jakautuneet melko tasan kissoihin (53,5 %) ja koiriin (44,2 %). Muita löytöeläimiä on vuositasolla vain muutama (2,3 %). Talteen otettujen löytöeläinten määrä on palveluntuottajan vaihduttua vuonna 2012 pudonnut noin puoleen vuosien 2009–2011 tasosta. Vuosina

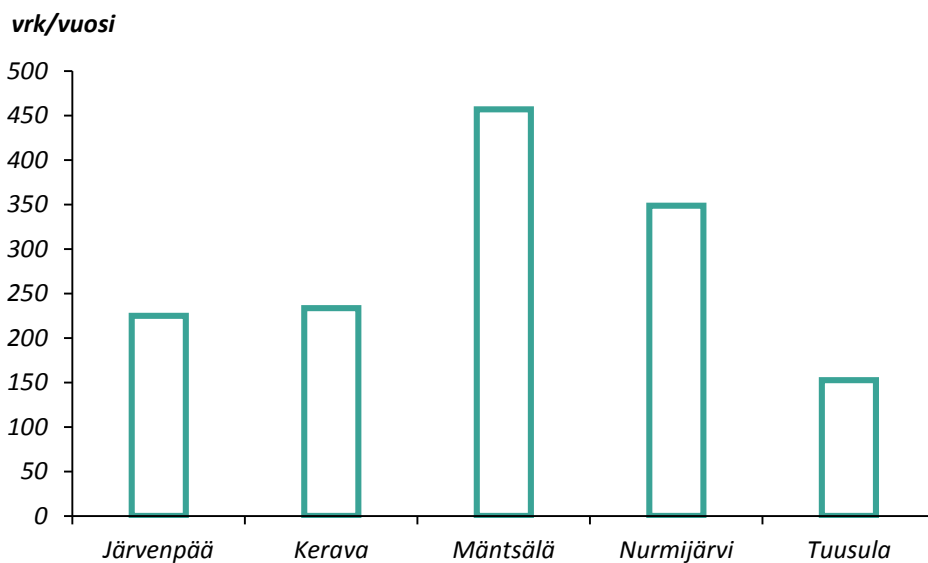
¹⁵ Eläinsuojelulaki (247/1996) 15 §.

2013–2014 löytöeläinten hoitovuorokausia on kertynyt eniten Mäntsälästä ja vähiten Tuusulasta talteen otetuille löytöeläimille (ks. kuvat 50 ja 51).

Kuva 50. Vuosina 2009–2014 talteenotetut löytöeläimet jaoteltuna koiriin, kissoihin ja muihin löytöeläimiin.

Kuva 51. Talteen otettujen löytöeläinten keskimääräiset hoitovuorokaudet vuosina 2013–2014 sopijakunnittain.

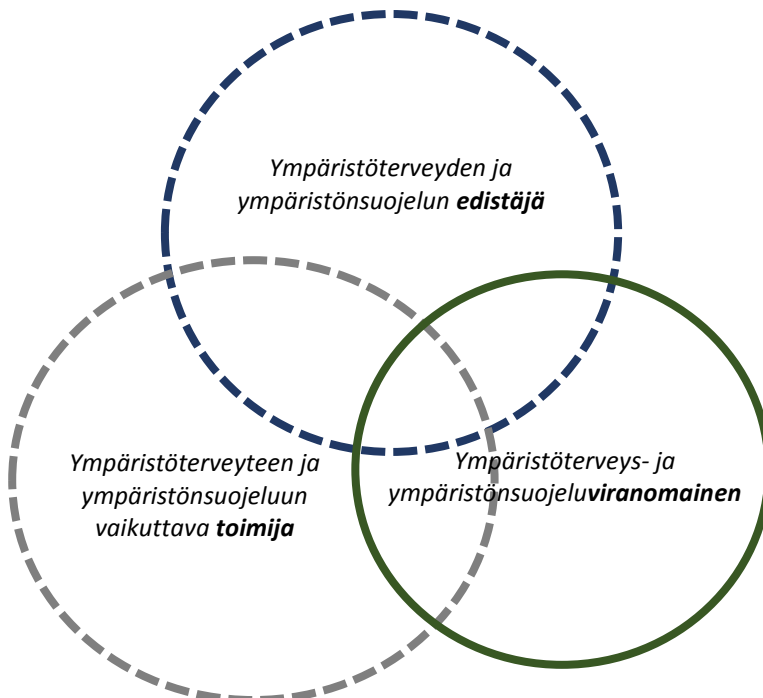
Talteen otettujen löytökoirien hoitoaika eläinhoitolassa oli vuosina 2013–2014 keskimäärin 2,6 vuorokautta, löytökissojen hoitoaika keskimäärin 12,0 vuorokautta ja muiden löytöeläinten hoitoaika keskimäärin 8,5 vuorokautta.

4. Ympäristönsuojelun yleistehtävät

Kuntien ympäristönsuojelutehtävät on ympäristöterveydenhuoltoa selkeämmin jaettu kunnan tehtäviin ja ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin sekä ympäristönsuojelun erityistehtäviin (so. viranomaistehtävät) ja yleistehtäviin¹⁶.

Kunnilla on ympäristöterveydenhuollossa ja ympäristönsuojelussa erilaisia rooleja (tehtäviä), jotka limittyvät ympäristökeskuksen tehtävien kanssa (ks. kuva 52).

Kuva 52. Kunnan roolit ympäristöterveydenhuollossa ja ympäristönsuojelussa voidaan jakaa edistäjän, toimijan ja viranomaisen rooleihin. Ks. tarkemmin teksti.

Kunnan tehtäviä ympäristöterveyden ja ympäristönsuojelun edistämisessä ovat muun muassa:

- elinkeino- ja ympäristöpolitiikka
- hyvinvointi- ja ympäristönsuojeluohjelmat
- laatu järjestelmät, ympäristöraportit ja ympäristötilinpäätökset
- maankäytön ja liikenteen suunnittelu
- ympäristö- ja luontoselvitykset
- toimitilojen kuntokartoitukset
- valistus, tiedotus ja neuvonta
- ympäristöterveyttä ja ympäristönsuojelua koskevat lausunnot, aloitteet ja esitykset
- ympäristöyhteistyö.

¹⁶ Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (64/1986) 3 §, 4 §, ja 6 §.

Kunnan aktiivisia toimia ympäristöterveydenhuollossa ja ympäristönsuojelussa ovat esimerkiksi:

- jäte- ja vesihuolto
- tilapalvelut
- kunnan ruokahuolto
- kunnallinen energiatuotanto ja materiaalihuolto
- kunnallinen joukkoliikenne ja kunnan tukemat kuljetuspalvelut
- puistojen ja muiden viheralueiden hoito
- vesistöjen kunnostushankkeet ja pilaantuneiden maa-alueiden kunnostaminen.

Edellä luvussa 3 on kerrottu Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen viranomistehtävistä ja niiden kohdentumisesta vuosina 2009–2014 ympäristökeskuksen sopijakuntiin. Ympäristönsuojeluviranomaisen yleistehtävät on määritelty kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetussa laissa. Ympäristönsuojeluviranomaisen yleistehtävä¹⁷ ovat:

- huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä
- huolehtia ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista
- osallistua kunnassa tarvittavan ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen
- antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille
- huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa
- edistää kunnan yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasiassa.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristönsuojelun yleistehtävät on määritelty Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan kesäkuussa 2013 hyväksymän ympäristöpoliittisen ohjelman viiossa ja tavoitteissa sekä ohjelmaa täydentävässä hanke- ja tutkimussuunnitelmassa (taulukot 7 ja 8). Ohjelman tavoitteena on luoda kokonaiskuva ympäristönsuojelun tilasta Keski-Uudella maalla sekä esittää ympäristönsuojelun tavoitteet ja tarpeelliset toimenpiteet vuoteen 2020 asti.

Taulukko 7. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöpoliittisen ohjelman 2010 tavoitteet.

Osa-alue	Tavoite
<i>Luonto</i>	<i>Luonnon monimuotoisuuden väheneminen pysäytetään ja turvataan yhtenäinen viher- ja virkistysverkostorakenne.</i>
<i>Ilmanlaatu</i>	<i>Alueen ilmanlaatu säilyy hyvänä. Panostetaan katupölyn torjuntaan ja pienpoltosta aiheutuvien haittojen ehkäisyyn.</i>
<i>Pintavedet</i>	<i>Järvien ja jokien tila on hyvä tai erinomainen vuoteen 2020 mennessä.</i>
<i>Pohjavedet</i>	<i>Pohjavesien tila on hyvä tai erinomainen vuoteen 2015 mennessä.</i>
<i>Melu</i>	<i>Parannetaan taajamien melutilannetta, erityisenä kohteena vilkkaimpien teiden melusuojaukset. Rajoitetaan lentomelualue nykyisille alueille</i>
<i>Jätteet ja pilaantuneet maat</i>	<i>Ehkäistään jätteen syntyä ja edistetään jätteen hyödyntämistä. Kehitetään tiedonhallintaa jätteiden ja pilaantuneiden maiden osalta.</i>
<i>Kestävä kehitys</i>	<i>Kuntien kasvihuonekaasujen ominaispäästöt ovat pienentyneet vuoteen 33 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä.</i>

¹⁷ Laki kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta (64/1986) 6 §.

Taulukko 8. Ympäristöpoliittista ohjelmaa täydentävän hanke- ja tutkimussuunnitelman 2012-2015 hankeluettelo.

Osa-alue	Hanke
1. Luonto	1a. Arvokkaiden luontoalueiden selvittäminen
	1b. Uusien suojelualueiden ja -kohteiden perustaminen
	1c. Luontotiedon hallinta ja käsittely
	1d. Kuntametsien hoidolliset toimenpiteet
	1e. Luontoalueiden huomioiminen kaavoituksessa
	1f. Vieraslajit ja niiden torjunta
	1g. Elinympäristöjen hoitaminen ja virkistyskäytön edistäminen
	1h. Yhteistyö kuntalaisten ja luontoharrastajien kanssa
2. Ilmanlaatu	2a. Ilmanlaadun seuranta
	2b. Pienpolton ja katupölyn ongelmat
3. Pintavedet	3a. Jätevesineuvonnan järjestäminen
	3b. Vesihuollon kehittämisen seuranta
	3c. Hulevesien hallinta
	3d. Pintavesien tilan seuranta
	3e. Pintavesien kunnostus
	3f. Maatalouden suojavyöhykkeiden edistäminen
4. Pohjavedet	4a. Pohjavesien suojelusuunnitelmat
	4b. Pohjavesitiedon hallinta
5. Melu	5a. Melusuojausten suunnittelu
	5b. Melutiedon hallinta
	5c. Keski-Uudenmaan meluselvyty ja meluntorjuntaohjelma
6. Jätteet ja PIMA	6a. Tiedonhallinnan kehittäminen
7. Kestävä kehitys	7a. Keski-Uudenmaan strategisen ilmasto-ohjelman päivitys
	7b. Ilmastonmuutokseen sopeutumisohe
	7c. CO ₂ -päästöjen seurantajärjestelmä
	7d. Ekotukihenkilöverkosto ja rakennusten energiatehokkuus
	7e. Energianeuvonnan järjestäminen
	7f. Kuntien ympäristöjohdon työkalujen kehittäminen
	7g. Keski-Uudenmaan ympäristön tila-raportti
	7h. Ympäristöpoliittisen ohjelman päivittäminen
8. Paikkatieto	8a. Paikkatiedon hallinnan kehittäminen

Jäljempänä on käsitelty ympäristönsuojelun yleistehtävistä **1) suunnittelu- ja kehittämispalveluita, 2) tutkimus- ja seurantapalveluita** sekä **3) neuvonta- ja valistuspalveluita**. Kustakin palveluryhmästä on esitetty keskeisiä esimerkkejä ympäristöpoliittisen ohjelman hanke- ja tutkimussuunnitelman osa-alueista.

4.1 Suunnittelu- ja kehittämispalveluita

Edellä esitetty palvelujako ympäristönsuojelun yleistehtäviin ei ole täysin poissulkeva. Jokin tehtävä voi esimerkiksi olla samanaikaisesti kehittämistä ja seuranta tai seuranta ja neuvonataa.

4.1.1 Ilmastonsuojelu ja energiatehokkuus

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on koordinoanut KUUMA-kuntien ympäristöviranhaltijoista koostuvan ilmastoryhmän vuonna 2008 alulle laittaman Keski-Uudenmaan strategisen ilmasto-ohjelman laatimista. KUUMA-hallitus hyväksyi omalta osaltaan ilmasto-ohjelman maaliskuussa 2010 ja esitti sitä KUUMA-kuntien hyväksyttäväksi.

Keski-Uudenmaan strateginen ilmasto-ohjelma koostuu ilmastomuutosta selvittävästä perusteluosasta sekä ilmastomuutoksen hillintää käsittelevästä strategiaosasta, jossa on asetettu Keski-Uudenmaan ilmastonsuojelutyön tavoitteet sekä konkreettiset toimenpiteet. Ilmasto-ohjelman tavoitteena on vähentää KUUMA-alueen energiankulutusta sekä asukasta kohti laskettuja kasvihuonekaasupäästöjä vähintään neljänneksellä vuoden 2006 tasosta vuoteen 2020 mennessä, keskimäärin tasolle 6,0 tonnia hiilidioksidia/asukas. Tämä tarkoittaa 33 %:n päästövähennystä vuoden 1990 tasosta. Kuntien tärkein keino lyhyellä aikavälillä on energiatehokkuuden parantaminen ja pidemmällä aikavälillä yhdyskuntarakenteen eheyttäminen ja vähäpäästöisen liikkumisen edistäminen. Ilmasto-ohjelman toimenpiteet päästövähennystavoitteiden saavuttamiseksi on jaettu neljään vaiheeseen taulukon 9 mukaisesti.

Taulukko 9. Keski-Uudenmaan strategisen ilmasto-ohjelman toimenpiteiden toteuttamisvaiheet.

Vaihe	Toimenpidekuvaus
1	KUUMA -kunnat solmivat työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kanssa energiatehokkuussopimukset tai ryhtyivät vastaaviin toimenpiteisiin (energiakatselmoinnit ja -investoinnit) vuonna 2010.
2	Toimenpiteiden käynnistäminen vuonna 2010–2016: KUUMA-kuntien kasvihuonekaasupäästöjen kasvu taittuu viimeistään vuoteen 2016 mennessä vuoden 1990 kokonaispäästöjen tasolle. Kunnan toimintojen energiatehokkuus kasvaa vähintään 9 %.
3	Toimenpiteiden laajamittainen käyttöönotto: Kasvihuonekaasupäästöt/asukas vähenevät 33 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä, keskimäärin tasolle alle 6 tonnia CO ₂ -ekv/asukas.
4	Toimenpiteiden laajamittainen ja intensiivinen soveltaminen kaikissa kunnan toiminnoissa vuodesta 2020 vuoteen 2050: Kasvihuonekaasujen päästöjen kokonaismäärä Keski-Uudella maalla supistuu vähintään 80 % vuoden 1990 tasosta, keskimäärin tasolle alle 2 tonnia CO ₂ -ekv/asukas.

KUUMA-kunnissa käynnistyi huhtikuussa 2013 Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen koordinoimana kaksivuotinen (3.4.2013–29.8.2015) *Julkisten rakennusten energiatehokkuuden parantaminen* -hanke. Hankkeen tavoitteena oli parantaa kunnan palvelukiinteistöjen energia- ja materiaalitehokkuutta ja saavuttaa seurattavana olleiden pilottikiinteistöjen energian kulutuksessa 4 %:n säästö vuoteen 2014 mennessä ja 8 %:n säästö vuoteen 2016 mennessä sekä perustaa energiatehokkuuteen perehtynyt ekotukihenkilöiden verkosto.

Julkisten rakennusten energiatehokkuushankkeeseen osallistui ekotukikoulutettavina kaikkiaan 103 kiinteistön käyttäjää ja kiinteistönhuoltajaa. Ekotukikoulutus sisälsi kiinteistön alkukartoituskyselyn ja kehittämissuunnitelman laatimisen, kaikkiaan 84 yhteistyö- ja kehittämistapaamista, viisi koulutuskertaa kullekin koulutettavalle sekä yhteensä 14 koulutustapahtumaa ja viisi tutustumista esimerkkikohteisiin.

Energiatehokkuushankkeessa seurattiin vuonna 2014 tarkemmin 24 pilottikiinteistöä niiden energian- ja vedenkulutuksen sekä jätehuollon ja kopiopaperin kulutuksen osalta. Pilottikiinteistöjen avulla pyrittiin selvittämään, missä määrin ekotukitoiminnalla voidaan vaikuttaa kiinteistöjen energiatehokkuuteen. Toimenpiteiltä ei edellytetty investointeja. Kymmenessä vertailukelpoisessa pilottikiinteistössä arvioidut säästöt vuosina 2012–2014 on esitetty taulukossa 10.

Taulukko 10. *Julkisten rakennusten energiatehokkuuden parantaminen -hankkeen kymmenessä pilottikiinteistöissä toteutuneet energia- ja kulutussäästöt vuosina 2012–2014.*

Säästökohde	Säästö 2012–2014		
sähkö	419 MWh	35 300 €	8,8 %
lämpö	653 MWh	36 111 €	6,4 %
vesi	1 817 m ³	5 400 €	7,7 %

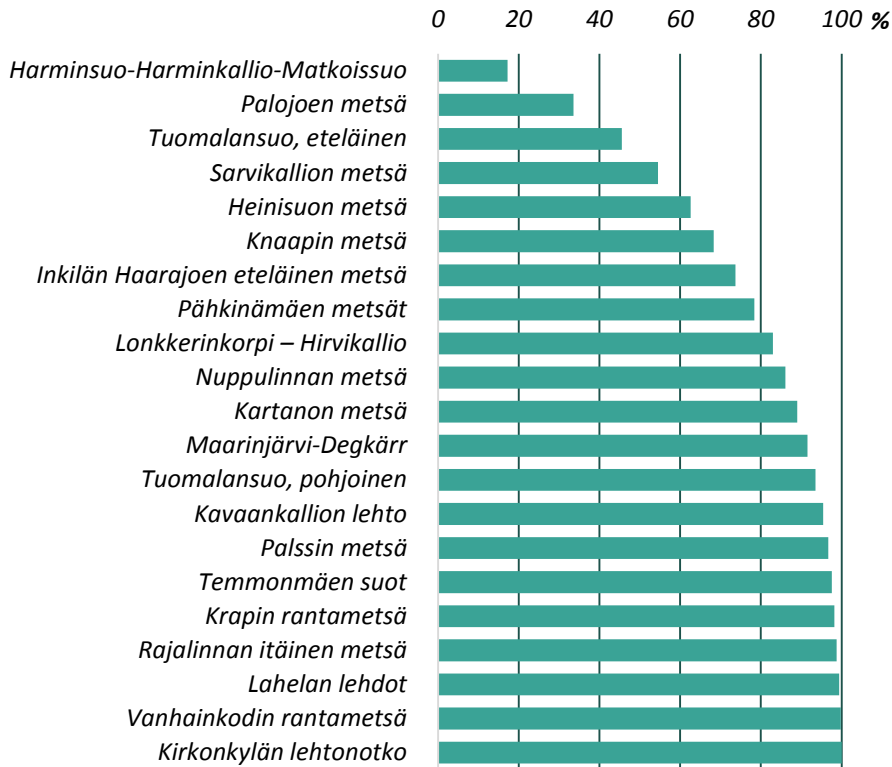
Hankkeeseen kuuluneessa kymmenessä pilottikiinteistössä säästettiin vuosina 2012–2014 sähkön, lämmön ja veden kulutuksessa yhteensä noin 80 000 euroa. KUUMA-kuntien julkisten rakennusten energiasäästöpotentiaalin ilman merkittäviä investointeja voidaan hankkeen perusteella arvioida olevan noin 1,7–2,5 miljoonaa euroa vuodessa. Energiatehokkuushanketta on päätetty jatkaa vuodelle 2016.

4.1.2 Luonnonsuojelun edistäminen

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus selvitti kesällä 2011 ympäristöministeriön tuella Tuusulan kunnan omistamien metsäalueiden suojeluarvoa osana Etelä-Suomen METSO-ohjelmaa¹⁸. Luontaselvityksessä löytyi kaikkiaan 21 soveltuvaa METSO-kohdetta, joiden yhteispinta-ala on noin 190 ha. Pinta-alaltaan suurimman kohteen (Harminsuo-Harminkallio-Matkoissuo) pinta-ala on noin 33 ha, minkä lisäksi kuuden muun suurimman kohteen pinta-alat ylittävät 10 ha. Pinta-alaltaan neljä suurinta kohdetta ovat 54,5 % tutkitun 21 kohteen kokonaispinta-alasta (kuva 53).

¹⁸ Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma, jonka avulla yksityiset metsänomistajat voivat vapaaehtoisesti suojella metsiensä monimuotoisuutta.

Kuva 53. Tuusulan kunnan omistamien metsäalueiden luontoselvityksessä vuonna 2011 löytyneiden potentiaalisten METSO-kohteiden kumulatiivinen pinta-alaosuus (%) kohteiden kokonaispinta-alasta (189,6 ha).

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta merkitsi alkuvuodesta 2012 tiedokseen Tuusulan METSO-inventointiraportin ja toimitti sen edelleen Tuusulan kunnanhallituksen, kuntakehityslautakunnan ja teknisen lautakunnan tiedoksi. Kohteiden suojeleminen osana METSO-ohjelmaa on kesken.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus valmisteli loppuvuodesta 2012 Mäntsälän Sahajärven virkistysalueen suojelemista osana Etelä-Suomen METSO-ohjelmaa. Suojeluesityksen eteneminen Mäntsälän hallinnossa ei ole edennyt.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on auttanut sopijakuntiaan kaavasunnitteluun liittyvien luontoselvitysten hankkimisessa, minkä lisäksi ympäristökeskus ja ympäristölautakunta ovat kaavalusunnoinaan pyrkineet edistämään luonnonsuojelua sopijakunnissa.

4.1.3 Pohjaveden suojeleminen

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on osallistunut pohjavesialueiden suojelemissuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen Mäntsälässä ja Tuusulassa.

Vuonna 2013 laadittiin yhteinen suojelemissuunnitelma Mäntsälän 15 pohjavesialueelle, joista vain kahdelle oli aiemmin 2000-luvun alussa laadittu suojelemissuunnitelmat. Ympäristökeskuksen edustajat osallistuivat suojelemissuunnitelman laatimista ohjaavan ohjausryhmän työskentelyyn, minkä lisäksi ympäristökeskus vastasi suojelemissuunnitelmaan liittyvästä riskikartoituksesta. Ympäristövalvonnan tulosityksikön viranomaisvalvonnan lisäksi ympäristökeskus varasi riskikartoitukseen noin 330 henkilötyötuntia määräaikaisen työntekijän työpanoksena.

Mäntsälän kunnanvaltuusto hyväksyi syyskuussa 2015 pohjavesialueiden suojelusuunnitelman poistaen siitä liettelannan ja virtsan levittämistä rajoittavan ohjeen.

Vuonna 2014 laadittiin suojelusuunnitelma Tuusulaan Jäniksenlinnan, Kaikulan ja Palaneenmäen pohjavesialueille. Jäniksenlinnan ja Kaikulan pohjavesialueille oli aiemmin vuonna 1994 tehty edellinen suojelusuunnitelma. Ympäristökeskus avusti suojelusuunnitelman laatimisessa samalla tavalla kuin Mäntsälässäkin osallistumalla ohjausryhmän työskentelyyn ja vastaamalla suunnitelman riskikartoituksesta. Ympäristövalvonnan tulosityksikön viranomaisvalvonnan lisäksi ympäristökeskus varasi riskikartoitukseen noin 320 henkilötyötuntia määräaikaisen työntekijän työpanoksena.

Tuusulan kunnanhallitus merkitsi syyskuussa 2014 Jäniksenlinnan, Kaikulan ja Palaneenmäen pohjavesialueiden suojelusuunnitelman tiedokseen lähettäen sen tiedoksi ja toimenpiteitä varten kuntakehityslautakunnalle, tekniselle lautakunnalle, vesihuoltoliikelaitoksen johtokunnalle sekä Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnalle ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitokselle.

Merkitessään syyskuussa 2014 Jäniksenlinnan, Kaikulan ja Palaneenmäen pohjavesialueiden suojelusuunnitelman tiedokseen Tuusulan kunnanhallitus päätti perustaa kunnan kaavoituksen, teknisen toimen, vesihuoltoliikelaitoksen ja Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sekä Tuusulan seudun vesilaitos kuntayhtymän, Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen ja Uudenmaan ELY-keskuksen edustajista muodostuvan pohjavesialueiden seurantatyöryhmän.

Tuusulan pohjavesialueiden seurantatyöryhmä aloitti toimintansa vuoden 2015 alussa. Sen tehtävänä on:

- seurata Tuusulan pohjavesialueilla toteutettavia suojelutoimenpiteitä,
- seurata Tuusulan pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien ajantasaisuutta,
- seurata riskitoimintojen muutoksia,
- seurata pohjaveden suojelua koskevia lakimuutoksia ja tutkimuksia,
- edistää pohjaveden yhteistarkkailua,
- tehdä pohjaveden suojelemiseksi tarpeellisia esityksiä ja aloitteita toimivaltaisille viranomaisille sekä
- raportoida toiminnastaan vuosittain kunnanhallitusta.

Ympäristökeskus on auttanut sopijakuntiaan suojelusuunnitelmien lisäksi muissakin pohjavesialueita koskevissa selvityksissä, minkä lisäksi se ja ympäristölautakunta ovat kaavausaloillaan pyrkineet edistämään pohjaveden suojelua sopijakunnissa.

4.2 Tutkimus- ja seurantapalveluita

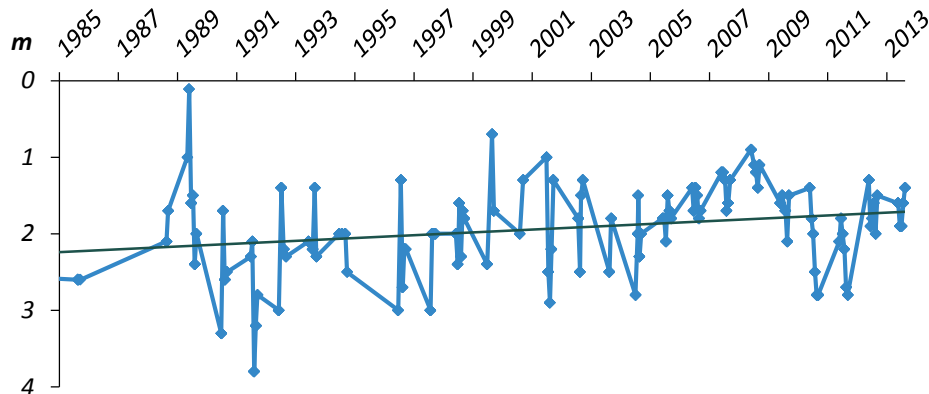
Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tekee sopijakunnissaan erilaista toimialansa tutkimus- ja seurantatyötä, josta osa kuuluu sen viranomaistehtäviin osan tutkimus- ja seurantatyöstä ollessa valinnaisia yleistehtäviä. Esimerkkinä viranomistehtäviin kuuluvasta seurannasta on edellä luvussa 3.3 kerrottu ilmanlaadun seuranta.

4.2.1 Nurmijärven järviseuranta

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus huolehtii Nurmijärven järvien vedenlaadun seurannasta, joka on Nurmijärven kunnan alulle saattamana jatkunut vuodesta 1989 saakka. Järviseurannassa ovat mukana Itä- ja Länsi-Herunen, Valkjärvi, Vaaksinjärvi ja Sääksjärvi.

Järviseurannan avulla saadaan tietoa järvien ekologisesta tilasta ja vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutuksista. Seurannan tuloksia käytetään hyväksi vesiensuojelun suunnittelussa (ks. kuva 54).

Kuva 54. Valkjärven veden näkösyvyyden kehitys vuosina 1985-2013.

murtoviiva = mittaustulokset

suora = kehitystrendi.

Vuosia 2012 ja 2013 koskevaan seurantaraporttiin (*Nurmijärven järvien veden laatu 2012–2013*) koottiin Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen vuoden 2013 seurantatietojen lisäksi Nurmijärven ympäristökeskuksen seurantatiedot vuodelta 2012. Seuraava seurantaraportti vuosilta 2014–2015 julkaistaan keväällä 2016.

4.2.2 Vieraslajikartoitukset

Ympäristökeskus kartoitti internetkyselyn avulla kesällä 2012 vieraslajien esiintymistä toiminta-alueellaan. Kuntalaisten havaintoja pyydettiin erityisesti jättiputkista, jättipalsameista ja espanjan-siruetanoista. Kartoitus oli osa kansallisen vieraslajistrategian täytäntöönpanoa. Strategian tavoitteena on, että Suomessa olevien ja Suomeen mahdollisesti saapuvien haitallisten vieraslajien aiheuttama uhka ja haitta on minimoitu. Vieraslajihavaintoja keräämällä ympäristökeskus pyrki hahmottamaan vieraslajiongelman laajuutta Keski-Uudellamaalla.

Internetkyselyn aikana (2.7.–12.9.2012) saatiin kaikkiaan 541 vieraslajihavaintoa, jotka keskittyivät pitkälti Keravan ja Tuusulan raja-alueelle sekä Järvenpään keskustaan. Yksittäisiä havaintoja tuli kaikista ympäristökeskuksen sopijakunnista sekä Hyvinkäältä, Pornaisista ja Sipooosta.

Ympäristökeskus järjesti keväällä 2013 yhdessä Järvenpään kaupungin ja Järvenpään ympäristöyhdistyksen kanssa yleisötilaisuuden vieraslajeista ja niiden torjunnasta. Ympäristökeskus on jatkanut vieraslajikartoituksia selvittäen vuonna 2014 tarkemmin toiminta-alueensa jättiputkitilannetta. Kartoitustietoja voidaan käyttää hyväksi lajin torjuntatöissä.

4.3 Neuvonta- ja valistuspalveluita

Ympäristökeskuksen neuvonta- ja valistuspalvelut voidaan jakaa:

- ympäristökeskuksen toimintaa koskeviin raportteihin, julkaisuihin ja tiedotteisiin; sekä
- ympäristökeskuksen toimialtaan laatimiin oppaisiin ja ohjeisiin sekä ympäristökeskuksen järjestämään tai hankkimaan neuvontaan.

Ympäristökeskuksen toimintaa koskevaa neuvonta- ja viestintäpalvelua ovat esimerkiksi ympäristökeskuksen kotisivut (www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi/), vuosiraportit sekä KUUMA-kuntien ilmastokatsaukset ja KUUMA-ilmastosivut (www.kuumailmasto.fi/).

Ympäristökeskuksen varsinaisesti neuvonta- ja valistustarkoituksessa tuottamaa palvelua ovat esimerkiksi:

- ympäristökeskuksen päivittämät tiedot sopijakuntien vesistöistä Järviwiki-palveluun (www.jarviwiki.fi);
- ympäristökeskuksen Nurmijärvellä ja Tuusulaan hankkima haja-asutusalueiden jätevesineuvonta;
- ympäristökeskuksen laatimat viranomaisohjeet (mm. elintarvikehuoneiston perustamisohje); sekä
- ympäristökeskuksen järjestämät yleisötilaisuudet (mm. KUUMA-kuntien ekotukihenkilöiden koulutus).

Jäljempänä on ympäristökeskuksen neuvonta- ja valistuspalveluista esitelty haja-asutusalueiden jätevesineuvontaa ja Keski-Uudenmaan luonnontilaa koskevaa raportointia.

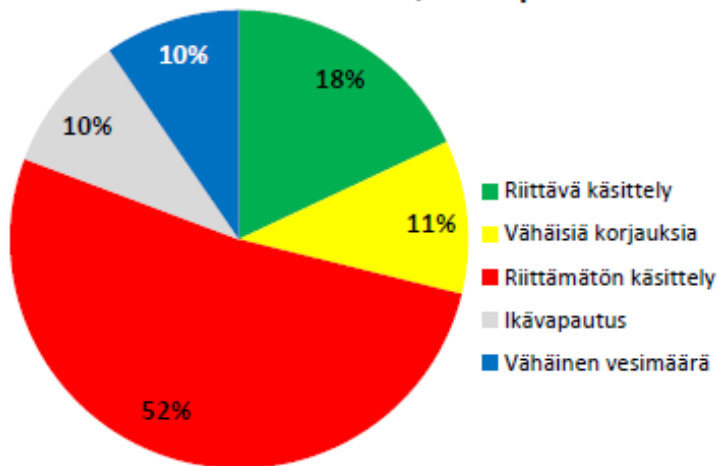
4.3.1 Haja-asutusalueiden jätevesineuvonta

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on hankkinut Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry:ltä Nurmijärven ja Tuusulan haja-asutusalueiden kiinteistönomistajille ilmaista jätevesineuvontaa. Kiinteistökohtaisessa jätevesineuvonnassa ympäristökeskus on yhteistyössä sopijakuntien edustajien kanssa määritellyt haja-asutusalueet, joiden kiinteistöille neuvonta kohdennetaan. Ympäristökeskus on lisäksi yhteistyössä vesiensuojeluyhdistyksen kanssa kehittänyt neuvonnan sisältöä.

Kiinteistökohtaisessa neuvonnassa vesiensuojeluyhdistyksen jätevesineuvoja selvittää jo ennen kiinteistöllä käyntiä kiinteistön sijainnista johtuvat jätevesien käsittelyn erityispiirteet. Tällaisia neuvonnassa huomioon otettavia erityispiirteitä ovat esimerkiksi kiinteistön sijainti pohjavesialueella, ranta-alueella tai Päijänne-tunnelin suoja-alueella. Kiinteistöllä neuvoja käy yhdessä kiinteistönomistajan kanssa lävitse jätevesijärjestelmän kunnan ja toimivuuden sekä antaa neuvoja ja ohjeita järjestelmän asianmukaisesta kunnostamisesta ja hoidosta. Kiinteistöille jätetään lisäksi kirjallinen arvio järjestelmän puutteista ja uusimistarpeesta vaatimusten mukaiseksi.

Tuusulassa kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa annettiin vuosina 2011–2014 kaikkiaan 638 kiinteistöllä. Reilussa puolessa (52 %) kiinteistöistä jätevesien käsittely oli riittämätöntä (kuva 55). Tuusulan haja-asutusalueiden välillä on merkittäviä eroja jätevesien käsittelyn tasossa.

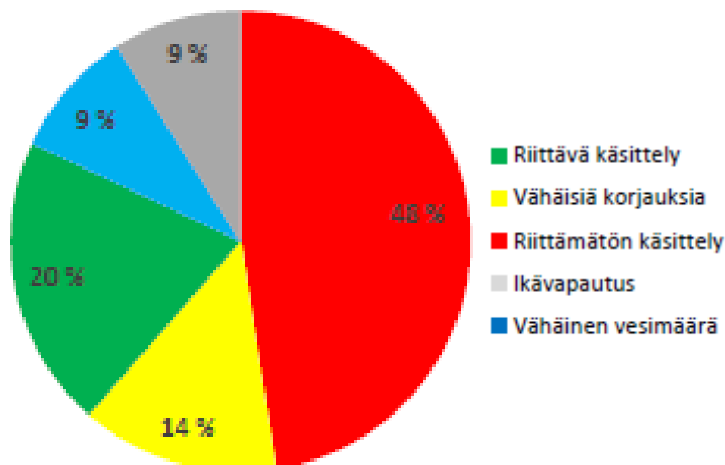

Kuva 55. Jätevesien käsittelytilanne Tuusulan haja-asutusalueen 638 kiinteistöllä vuosina 2011–2014. (Hajajätevesineuvonta Tuusulassa 2011-2014, Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry, 10.9.2014)

Nurmijärvellä Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry on antanut haja-asutusalueiden kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa vuodesta 2011 alkaen; ensin kunnan itsensä hankkimana, ja vuodesta 2013 alkaen ympäristökeskuksen hankkimana. Nurmijärven haja-asutusalueiden jätevesineuvonta jatkuu vielä vuonna 2016.

Vuonna 2015 Nurmijärvellä annettiin kiinteistökohtaista jätevesineuvontaa 122 kiinteistöllä, joista vajaassa puolessa (48 %) jätevesien käsittely oli riittämätöntä (kuva 56).

Kuva 56. Jätevesien käsittelytilanne Nurmijärven haja-asutusalueen 122 kiinteistöllä vuonna 2015. (Haja-asutuksen jätevesineuvonta Nurmijärvellä 2015, Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistys ry, 4.9.2015)

4.3.2 Keski-Uudenmaan luontotietoutta

Ympäristönsuojelun tulosityksikkö on päivittänyt sopijakuntien luontotiedot ja koonnut ne *Luonnon tila Keski-Uudellamaalla 2014* -julkaisuksi, minkä lisäksi sopijakuntien luontokohteista on avattu omat internetsivut (www.keskiuudenmaanluonto.fi).

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilta löytyvään *Luonnon tila Keski-Uudellamaalla 2014* -julkaisuun on koottu varsin edustava tietopaketti ympäristökeskuksen sopijakuntien

luonto- ja maisemakohteista. Vaikka julkaisussa onkin keskitytty pääosin vain suojeltuihin sekä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin alueisiin, on siinä käsitelty yhteensä 67 suojelualuetta, 29 luonnonmuistomerkkiä sekä 20 valtakunnallisesti arvokasta maisema-, kallio- ja harjualuetta sekä moreenimuodostumaa. *Luonnon tila Keski-Uudellamaalla 2014* -julkaisu soveltuu erinomaisesti koulujen ja luontoharrastajien tietoaineistoksi.

Keski-Uudenmaan luontoa esittelevillä internetsivuilla (www.keskiuudenmaanluonto.fi) on esitelty ympäristökeskuksen sopijakunnista yhteensä 29 luontokohdetta. Noin puolet kohteista on suojelualueita, mutta mukana on myös muita mielenkiintoisia luonto- ja retkikohteita (kuva 57).

Kuva 57. Nurmijärven Hyypinmäen kalliokieleke. (Kuva: ympäristösuunnittelija Mia Vaitinen)

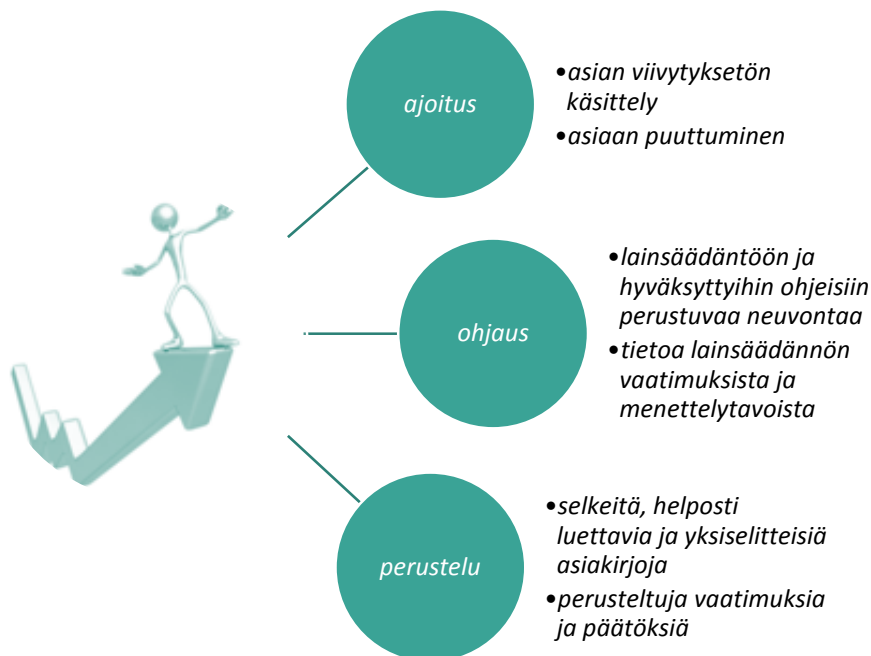

5. Ympäristökeskuksen palveluprosessit ja niiden kytkeytyminen sopijakuntien palveluihin

Ympäristökeskuksen ympäristövalvonnan ja terveystoiminnan tulostyöyksiköillä on ympäristölautekunnan hyväksymät laatuksikirjat, joissa on kuvattu yksiköiden viranomaistoiminnan avainprosessit. Eläinlääkintähuollon tulostyöyksiköllä on lisäksi sen viranomistoimintaa ohjaava suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista.

Terveys- ja ympäristövalvonnan laatuksikirjoissa on kuvattu tulostyöyksiköiden ratkaisuprosessit (so. lupa- ja hyväksymismenettely) tarkastusprosessit, neuvonnan ja näytteenoton prosessit sekä johtamisen ja ohjaamisen prosessit. Laatuksikirjoihin on lisäksi liitetty eri prosessien toimintaohjeita ja malliasiakirjoja, joiden avulla pyritään turvaamaan viranomistoiminnan oikeellisuus ja yhdenmukaisuus.

Asiakasnäkökulma ja asiakkaan prosessien tunnistaminen ovat keskeinen osa ympäristövalvonnan ja terveystoiminnan avainprosessien ohjaamista (ks. kuva 58).

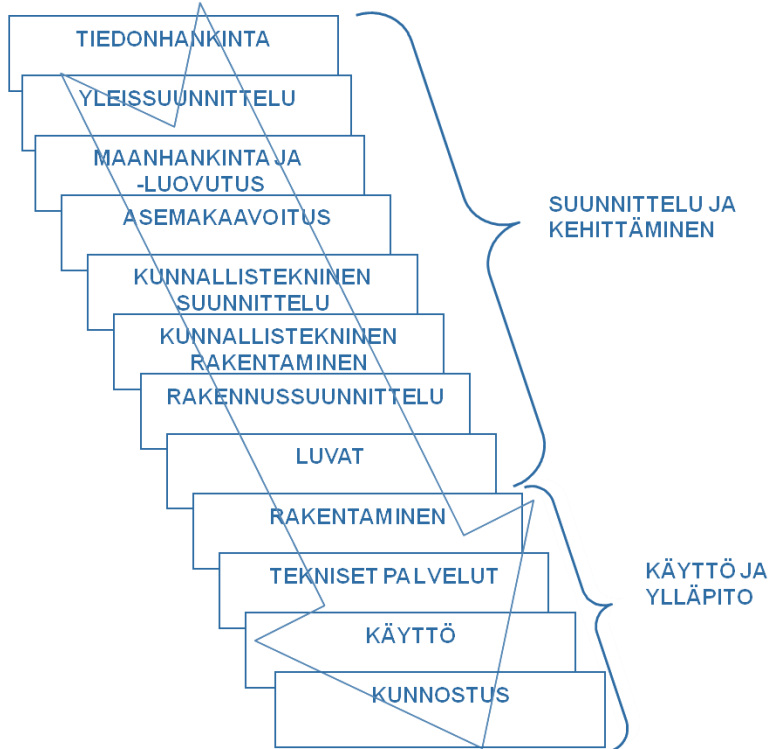
Kuva 58. Ympäristövalvonnan laatuksityön asiakaslähtöiset periaatteet.

Sen lisäksi, että ympäristökeskuksen viranomaistehtävät ovat suoraan asiakkaille suunnattua ulkoista palvelua, liittyvät ne usein myös sopijakuntien muihin palveluihin ja laajempiin palveluketjuihin. Ympäristökeskuksen palvelut kytkeytyvät esimerkiksi sopijakuntien liikuntapalveluihin, koulu- ja päivähoitopalveluihin, vesi- ja jätehuoltoon, tilapalveluihin sekä viheralueiden kunnossapitoon. Palveluiden laadun kannalta on tärkeää, että ympäristökeskuksen ja sopijakuntien palveluyksiköiden välinen yhteistyö on oikea-aikaista ja saumatonta. Ympäristökeskus pyrkii omalta osaltaan kehittämään palveluitaan ja yhteistyömuotojaan siten, että edellä mainitut palvelukokonaisuuksien toimisivat mahdollisimman hyvin.

Ympäristökeskuksen keskeiset sidosryhmät, niiden kanssa tehtävä yhteistyö ja yhteistyön odotukset on kuvattu liitteessä 1.

Ympäristökeskuksen palvelut liittyvät kiinteästi siihen säätelykokonaisuuteen, jolla kunnat ohjaavat ja valvovat maankäytön suunnittelua ja rakentamista alueellaan. Maankäytön suunnitteluun ja kaavojen toteuttamiseen liittyy runsaasti erilaisia toisiaan ajallisesti seuraavia suunnittelu-, kehittämis- ja toteutusvaiheita, jota kokonaisuutena muodostavat yhdyskuntarakentamisen palveluketjun (kuva 59).

Kuva 59. Hierarkkisesti etenävä yhdyskuntarakentamisen palveluketju, jonka eri vaiheiden asianmukainen toteuttaminen edellyttää edellisten vaiheiden toteutumista.

Ympäristökeskuksen palvelut liittyvät taulukossa 11 osoitetulla tavalla kiinteästi yhdyskuntarakentamisen palveluketjuun.

Taulukko 11. Ympäristökeskuksen palveluiden kytkeytyminen kuntien yhdyskuntarakentamisen palveluketjuun. (Jatkuu seuraavalla sivulla.)

Palveluketjun vaihe	Sisältö	Ympäristön- ja terveydensuojelunäkökohdat
Tiedonhankinta	<ul style="list-style-type: none"> – kartat ja ympäristöselvitykset – väestötiedot ja -ennusteet – tiedot yhdyskuntarakenteesta – toimiva paikkatietojärjestelmä 	<ul style="list-style-type: none"> – luonto- sekä pinta- ja pohjavesitiedot – ympäristön kuormitustiedot (melu, ilmanlaatu, pilaantuneet maa-alueet jne.) – tiedot vesi- ja jätehuollosta
Yleissuunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> – kehittämissiivot – maakuntakaavat – yleis- ja osayleiskaavat 	<ul style="list-style-type: none"> – ympäristöterveyttä ja ympäristönsuojelua koskevat suunnittelutavoitteet – maankäyttömuotojen oikea ympäristöllinen sijoittuminen – kaavamääräykset ja niiden vaikutus lupaharkintaan
Maanhankinta ja -luovutus	<ul style="list-style-type: none"> – maan hankkimista, vaihtamista ja luovuttamista – aluesopimuksia 	<ul style="list-style-type: none"> – hankittavien maa-alueiden soveltuvuus suunniteltuun käyttötarkoitukseen – pilaantuneen maa-alueen hankkiminen tai luovuttaminen – viher- ja suojelualueiden hankinta
Asemakaavoitus	<ul style="list-style-type: none"> – asemakaavat – poikkeamisluvat – suunnittelutarveratkaisut 	<ul style="list-style-type: none"> – ympäristö- ja terveysvaikutusten huomioon ottaminen kaavamääräyksissä ja päätöksissä – kaavan vaikutus lupaharkintaan
Kunnallistekninen suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> – tie- ja katualueet – vesihuoltoverkosto – hulevesien hallita – energiahuolto – televerkosto – tonttijako 	<ul style="list-style-type: none"> – arvokkaat luontokohteet – pohjavesialueet – pienvedet, hulevedet ja tulava-alueet – talousvesitiedot
Kunnallistekniikan rakentaminen ja tonttien luovutus	<ul style="list-style-type: none"> – rakennuskelpoinen tontti kunnallisteknisine verkostoineen, tie- ja katu- sekä teleyhteyksineen 	<ul style="list-style-type: none"> – louhinta- ja kaivutöiden luvanvaraisuus – ylijäämämaiden laatu ja niiden sijoittaminen – luovutettavan maaperän puhdistus – melun- ja pölyntorjunta

Palveluketjun vaihe	Sisältö	Ympäristön- ja terveydensuojelunäkökohdat
Rakennussuunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> – lupahakemukset suunnitelma-asiakirjoineen 	<ul style="list-style-type: none"> – radonsuojaus ja ilmanvaihto – kosteus- ja ääneneristys – vesi-, jäte- ja energiahuolto – palvelu- ja elintarvikehuoneistojen hygieniavaatimukset – eläinsuojien eläinsuojelulliset vaatimukset sekä niiden vesi- ja jätehuolto – teollisuusjätevesien käsittely – ympäristönsuojelunäkökohdat ympäristöluvan varaisessa toiminnassa
Luvat	<ul style="list-style-type: none"> – rakennuslupa – ympäristölupa – maa-aineslupa – maisematyölupa – toimenpidelupa – terveydensuojelulain mukainen hyväksyntä 	<ul style="list-style-type: none"> – lupalausunnot (rakennus-maisematyö- ja toimenpideluvat) – lupien ja hyväksymisratkaisujen myöntämisedellytykset – ympäristö- ja terveysvaikutusten hallinta lupamääräyksin
Rakennusten rakentaminen	<ul style="list-style-type: none"> – rakentamisen eri työvaiheet 	<ul style="list-style-type: none"> – rakennus- ja purkujätteiden käsittely – louhinta- ja maanrakennustyöt – melun- ja pölyntorjunta
Tekniset palvelut	<ul style="list-style-type: none"> – vesi- ja energiahuolto – teiden ja katujen sekä viheralueiden hoito ja kunnossapito – jätehuolto – joukkoliikenne 	<ul style="list-style-type: none"> – talousveden laatu – jätevesien käsittely – vesihuoltoverkoston toimintavarmuus – vesihuollon valvonta – energiatuotannon ja joukkoliikenteen ympäristö- ja terveysvaikutukset – jätehuollon toimivuus – ympäristön siisteys ja terveellisyys
Rakennusten käyttö ja ylläpito	<ul style="list-style-type: none"> – rakennusten käyttötarkoituksen mukainen käyttö – kiinteistöhuolto ja isännöinti 	<ul style="list-style-type: none"> – ympäristö- ja terveysvalvonnan suunnitelmallinen valvonta – toimenpidepyyntöihin perustuva valvonta ja muu laillisuusvalvonta
Saneeraaminen ja kunnostaminen	<ul style="list-style-type: none"> – rakennusten, teiden ja katujen sekä kunnallisteknisten verkostojen peruskorjaus ja saneeraus – ympäristövaurioiden korjaaminen ja luonnontilan ennallistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> – vesistöjen kunnostushankkeet – pilaantuneiden maa-alueiden kunnostaminen – kunnan palvelukiinteistöjen sisäilmaongelmien korjaaminen – ympäristö- ja terveysvalvonnan hallintopakkomennettelyt

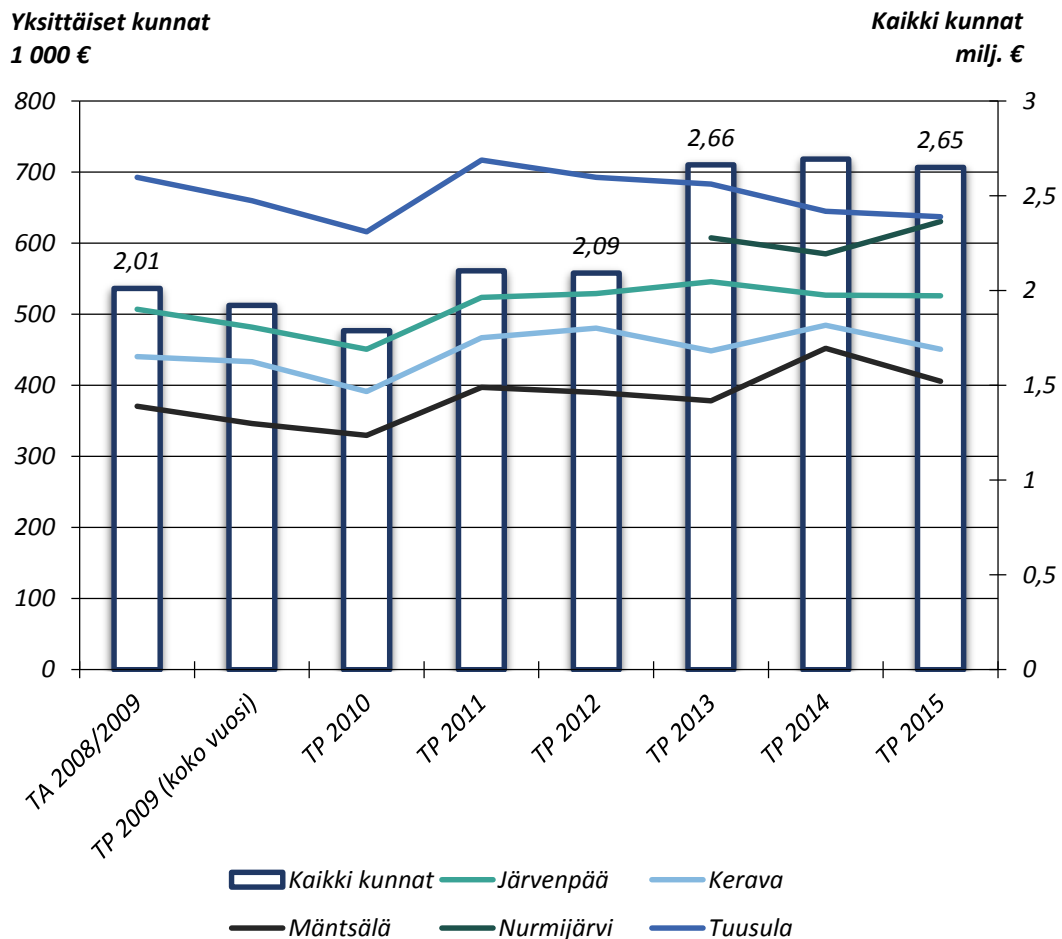

6. Paleluiden kustannukset ja isäntäkunnan tukipalvelut

6.1 Yhteistoimintakorvaukset

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sopijakunnat maksavat ympäristökeskukselle yhteistoimintakorvausta saamistaan palveluista kuntakohtaisesti kohdennettujen kustannusten ja tulojen perusteella siten, että kustakin kunnasta perittävät asiakasmaksut ja myyntitulot kompensoivat yhteistoimintakorvauksia.

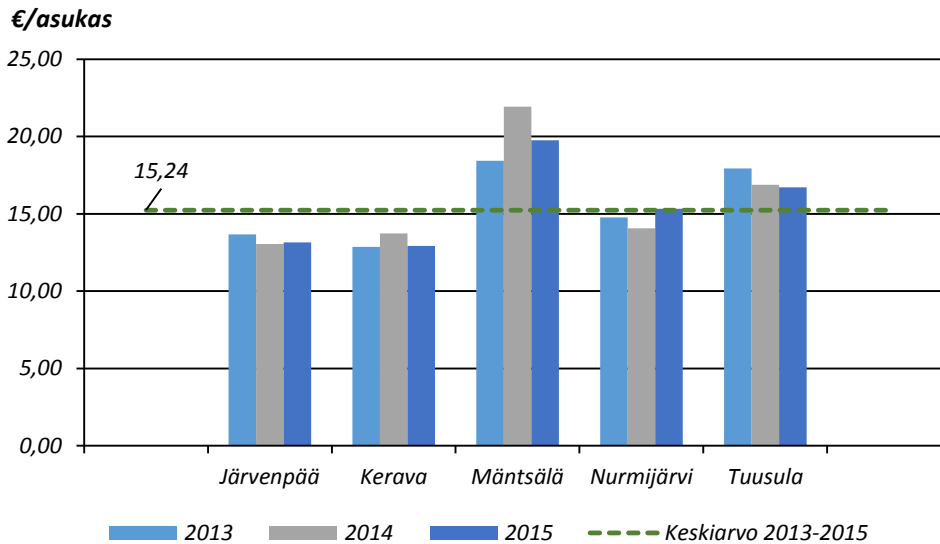
Ympäristökeskuksen toiminnan vuonna 2009 käynnistäneiden kuntien (Järvenpää, Kerava, Mäntsälä ja Tuusula) yhteenlasketut ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun nettomenot vuoden 2008 talousarvioissa olivat noin 2,01 milj. €. Nämä nettomenot vastasivat ympäristökeskuksen vuoden 2009 talousarviossa sopijakuntien yhteenlaskettuja yhteistoimintakorvauksia. Ympäristökeskus pystyi vuosina 2009 ja 2010 tuottamaan sopijakuntien ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun palvelut edullisemmin, kuin mihin (2,01 milj. €) ne olivat varautuneet vuoden 2008 talousarvioissaan. Vuonna 2013 Nurmijärven liityttyä ympäristökeskukseen kasvoivat sopijakuntien yhteenlasketut yhteistoimintakorvaukset noin 2,66 milj. euroon (ks. kuva 60).

Kuva 60. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sopijakuntien nettomenot ja yhteistoimintakorvaukset vuosien 2008 ja 2009 talousarvioissa (TA) sekä vuosien 2009–2015 tilinpäätöksissä (TP). Vuoden 2009 tilinpäätöstiedoissa yhteistoimintakorvausten määrä on laskennallisesti arvioitu koko kalenterivuodelle.

Ympäristökeskuksen sopijakuntien asukaslukuun suhteutetut yhteistoimintakorvaukset ovat vuosina 2013–2015 olleet keskimäärin 15,24 €/asukas. Mäntsälän ja Tuusulan asukaslukuun suhteutetut yhteistoimintakorvaukset ovat olleet muiden kuntien yhteistoimintakorvauksia suuremmat (kuva 61).

Kuva 61. Ympäristökeskuksen sopijakuntien asukaslukuun suhteutetut yhteistoimintakorvaukset vuosina 2013–2015.

6.2 Isäntäkunnan tukipalvelut

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen hallinnon tulosityksikkö vastaa ympäristökeskuksen taloussuunnittelusta ja talouden seurannasta, laskutuksesta, asiakirjahallinnosta, päätöksenteon tukipalveluista, tulosaluetasoisesta toiminnan ohjauksesta sekä osasta ympäristökeskuksen henkilöstö- ja tilapalveluista. Tuusulan kunta vastaa isäntäkuntana ympäristökeskukselle keskitetysti tuotetuista hallinnollisista ja muista tukipalveluista, joita ovat esimerkiksi:

- kirjanpito- ja reskontrapalvelut,
- henkilöstö- ja palkanmaksupalvelut,
- työterveyspalvelut,
- sisäisen postin kuriiripalvelut,
- osa ICT-palveluista, sekä
- kulun- ja kameravalvontapalvelut.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskusta perustettaessa sen taloussuunnittelu pohjautui sopijakuntien ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon vuoden 2008 talousarviotietoihin. Koska sopijakuntien palveluyksiköilleen tuottamien tukipalveluiden budjetointi- ja kirjaamisperusteet vaihtelivat kunnittain, eikä niiden kohdentumista palveluyksiköiden toimintaan voitu riittävän selkeästi osoittaa, jätettiin suunnittelua valvoneen ohjausryhmän linjauksen mukaisesti ympäristökeskuksen vuoden 2009 talousarviosta pois tukipalveluiden laskennalliset vyörytyserät. Ympäristökeskuksen yhteistoimintasopimuksessa ei ole mainintaa isäntäkunnan tarjoamien tukipalveluiden kustannustenjaosta.

Tuusulan kunnanhallitus päätti syyskuussa 2013 teettää Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa sisäisen tarkastuksen ympäristökeskuksen taloudellisuudesta ja tuottavuudesta Tuusulan kunnan näkökulmasta. Ympäristökeskuksen sisäinen tarkastuksen teki loppuvuodesta 2013 KPMG Jul-

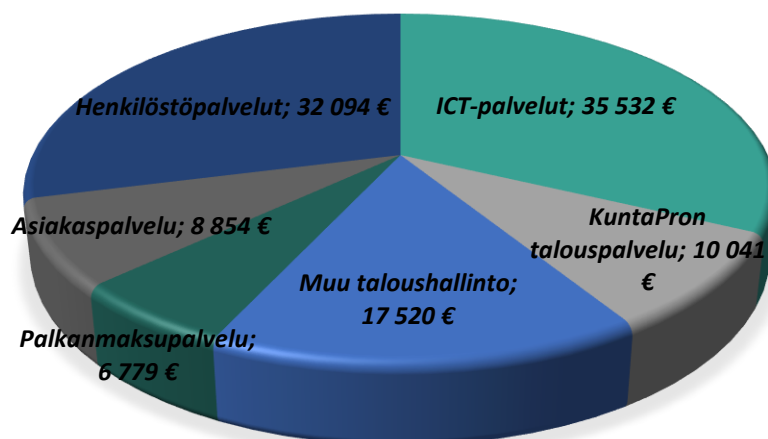
kishallinnon Palvelut Oy. Tarkastus keskittyi kuntakohtaisten menojen, tulojen ja yhteistoimintakorvausten kohdentamiseen sekä Tuusulan isäntäkuntana tarjoamiin tukipalveluihin, joiden kustannuksia se ei ole laskuttanut ympäristökeskukselta. Tarkastusraportissaan (31.1.2014) KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy toteaa muun muassa seuraavaa:

- Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen varsinaisesta toiminnasta aiheutuvat kustannukset jaetaan jäsenkuntien kesken tasapuolisesti palvelusopimuksen mukaisesti.
- Tuusulan kunta ei isäntäkuntana laskuta kaikkia sille ympäristökeskuksen toiminnasta aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia.
- Talouspalvelukeskus hoitaa ympäristökeskuksen kirjanpidon, josta aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia ei myöskään laskuteta ympäristökeskukselta.
- Tuusulan kunta ei tällä hetkellä pysty yksiselitteisesti kohdentamaan tarjoamiaan hallinnollisia palveluita ympäristökeskukselle.
- Ympäristökeskuksen palvelusopimuksen mukaan jäsenkuntien maksuosuudet tulee määräytyä tuotteistettujen ja kuntakohtaisesti kohdennettujen palveluiden perusteella.

Sisäisen tarkastuksen raportissa on annettu muun muassa seuraavat suositukset:

- Tuusulan kunta kohdentaa ympäristökeskuksen toiminnasta aiheutuvat hallinnolliset palvelut.
- Tuusulan kunta tarkentaa Atk-laitteista ja -järjestelmistä aiheutuvia kustannuksia.
- Tuusulan kunta tuotteistaa palveluitaan, joita se voi edelleen perustellusti laskuttaa omakustannushintaan ympäristökeskukselta. Sama koskee myös Talouspalvelukeskuksen tuottamaa palvelua ympäristökeskukselle. Tuotteistamisessa tulee ottaa huomioon aiheuttamisperiaate.

Tuusulan kunta ei ole vuosina 2009–2015 laskuttanut ympäristökeskusta sille tuottamistaan tukipalveluista. Ympäristökeskuksen vuoden 2016 talousarvioon on Tuusulan taloushallinnon esityksen mukaisesti varattu 110 819,55 euroa isäntäkunnan tuottamiin tukipalveluihin, joiden kustannukset ympäristökeskus perii sopijakuntien yhteistoimintakorvauksissa. Vuoden 2016 tukipalveluiden kustannuserittely on esitetty kuvassa 62 ja taulukossa 12.

Kuva 62. Tuusulan isäntäkuntana Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle tuottamien tukipalveluiden kustannusten (110 819,55 €) jakautuminen ympäristökeskuksen vuoden 2016 talousarviossa.

Taulukko 12. Hallinnollisten tukipalveluiden erittely ympäristökeskuksen vuoden 2016 yhteistoimintakorvauslaskuissa.

Hallinnolliset tukipalvelut, €/kk

	Yhteensä	<i>1. Tietohallinto</i>	<i>2. KuntaPron taloushallinto</i>	<i>3. Muu taloushallinto</i>	<i>4. Palkanmaksupalvelut</i>	<i>5. Asiakaspalvelu</i>	<i>6. Henkilöstöpalvelut</i>
Järvenpää	2 117,92	679,07	191,90	334,83	129,56	169,20	613,37
Kerava	1 851,65	593,69	167,77	292,73	113,27	147,93	536,25
Mäntsälä	1 081,61	346,80	98,00	170,99	66,16	86,41	313,24
Nurmijärvi	2 180,36	699,09	197,56	344,70	133,38	174,19	631,45
Tuusula	2 003,42	642,36	181,53	316,72	122,55	160,06	580,21
Yhteensä	9 234,96	2 961,00	836,76	1 459,97	564,92	737,79	2 674,52

1. Lisenssien ym. erittelyn mukaan
2. Tositemäärien mukaan
3. Henkilöstön suhteessa
4. Palkkapussien suhteessa
5. Henkilöstön suhteessa
6. Henkilöstön suhteessa

Ympäristökeskuksen keskeiset sidosryhmät

<i>SIDOSRYHMÄ</i>	<i>YHTEISTYÖ (esim.)</i>	<i>YHTEISTYÖN ODOTUKSET</i>
<i>Ympäristökeskuksen ohjausryhmä</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>sopijakuntien edunvalvonta ympäristökeskuksen toiminnassa</i> – <i>ympäristökeskuksen ja sopijakuntien yhteistyön kehittäminen</i> – <i>ympäristökeskuksen resurssi-suunnittelu</i> – <i>ympäristökeskuksen yleistehtävien määrittely vuosittaisiin palvelusopimuksiin</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>ympäristökeskus toimii kokonaistaloudellisesti ja tehokkaasti</i> – <i>ympäristökeskus tuottaa sopijakuntien tarvitsemat ympäristöterveydenhuollon ja ympäristön-suojelun palvelut</i> – <i>ohjausryhmä välittää kuntien tavoitteet ympäristökeskuksen toiminnan ja yhteistyön kehittämiseksi</i> – <i>ympäristökeskuksella on riittävät resurssit viranomaisvelvoitteidensa ja palvelusopimuksessa määriteltyjen yleistehtäviensä hoitamiseen</i>
<i>KUUMA-seutu</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>Julkisten rakennusten energiatehokkuus -hanke</i> – <i>KUUMA-ilmastoryhmä</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>KUUMA-kuntien kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen</i> – <i>KUUMA-kuntien energiasäästöt</i>
<i>Terveydenhuolto</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>erilaisiin terveyttä koskeviin uhkisiin varautuminen</i> – <i>ruokamyrkytys- ja vesiepidemioiden selvittäminen</i> – <i>sopijakuntien palvelukiinteistöjen terveydellisten olosuhteiden ylläpitäminen</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>terveellinen elinympäristö</i> – <i>turvalliset elintarvikkeet</i> – <i>hyvälaatuinen talousvesi ja toimiva vesihuolto</i>
<i>Kaavoitus</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>maankäytön suunnittelussa tarvittavat luonto- ja ympäristöselvitykset</i> – <i>maankäytön suunnitteluun liittyvä ympäristö- ja terveysvaikutusten arviointi</i> – <i>kaava- ja suunnittelutarvelausnot</i> – <i>pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>terveellinen ja turvallinen elinympäristö</i> – <i>ekologisesti kestävä yhdyskuntarakenne</i> – <i>luonnon monimuotoisuuden ja arvokkaiden luontokohteiden turvaaminen</i>

<i>SIDOSRYHMÄ</i>	<i>YHTEISTYÖ (esim.)</i>	<i>YHTEISTYÖN ODOTUKSET</i>
<i>Rakennusvalvonta</i>	<ul style="list-style-type: none"> – rakennus- ja toimenpidelupalau- sunnot – rakennetun ympäristön siistey- den valvonta 	<ul style="list-style-type: none"> – ympäristö- ja terveystieteiden turvaaminen rakentami- sessa (esim.: asumisterveys, koulujen, päiväkotien ja muiden palvelukiinteistöjen terveydelli- set olosuhteet, elintarvikehuo- neistojen hygieniavaatimukset, haja-asutuksen jätevesien käsit- tely, hulevesien hallinta, pohja- veden suojeleminen)
<i>Vesihuoltolaitos ja seudullinen vesi- huollon toimija</i>	<ul style="list-style-type: none"> – vesihuollon toiminta-alueiden määrittely – vesihuoltosuunnitelmat – vesihuollon erityistilanteisiin va- rautuminen ja niiden hoitaminen (WSP) – talousveden laadunvalvonta – talousveden valvontaohjelmat – pohjavesialueiden suojelemissuun- nitelmien täytäntöönpano 	<ul style="list-style-type: none"> – hyvä talousveden laatu – toimiva vesihuolto – pohjaveden laadun ja määrän turvaaminen – vesistöjen hyvä ekologinen tila – hulevesien hallinta
<i>Tilapalvelut</i>	<ul style="list-style-type: none"> – sisäilmatyöryhmät – sopijakuntien palvelukiinteistöjen tarkastukset 	<ul style="list-style-type: none"> – palvelukiinteistöjen hyvät ter- veydelliset olosuhteet
<i>Koulutoimi</i>	<ul style="list-style-type: none"> – ympäristö- ja luontokasvatus – ympäristökeskuksen toiminnan esittely 	<ul style="list-style-type: none"> – koululaisten hyvä ympäristötie- toisuus ja vastuullisuus
<i>Kunnallistekniset palvelut</i>	<ul style="list-style-type: none"> – pilaantuneiden maa-alueiden kunnostaminen – pohjavesialueiden suojelemissuun- nitelmien täytäntöönpano – vesienhoidon toimenpideohjelmien täytäntöönpano 	<ul style="list-style-type: none"> – terveellinen ja turvallinen elinympäristö – pohjaveden laadun ja määrän turvaaminen – vesistöjen hyvä ekologinen tila
<i>Viherpalvelut</i>	<ul style="list-style-type: none"> – sopijakuntien metsäalueiden hoito – vieraslajikartoitukset ja vierasla- jien hävittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> – luonnon monimuotoisuuden ja arvokkaiden luontokohteiden turvaaminen – vieraslajien aiheuttaman haitan minimointi
<i>Keski-Uudenmaan pelastuslaitos</i>	<ul style="list-style-type: none"> – varautuminen erityistilanteisiin ja niiden hoito 	<ul style="list-style-type: none"> – terveellinen ja turvallinen elinympäristö – viivytyksetön ja asianmukainen viranomaisyhteistyö

<i>SIDOSRYHMÄ</i>	<i>YHTEISTYÖ (esim.)</i>	<i>YHTEISTYÖN ODOTUKSET</i>
<i>Maakuntaliitto</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>maakuntasuunnitelman ja -ohjelman sekä maakuntakaavan valmistelu</i> – <i>lentokenttäalueen yhteistyöryhmä</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>terveellinen ja turvallinen elinympäristö</i> – <i>ekologisesti kestävä yhdyskuntarakenne</i> – <i>luonnon monimuotoisuuden ja arvokkaiden luontokohteiden turvaaminen</i>
<i>Seudullinen jätehuolto-yhtiö</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>jäteneuvonta</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>toimiva jätehuolto</i>
<i>Seudullinen jätelautakunta</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>jäteneuvonta</i> – <i>jätehuoltomääräysten valmistelu</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>toimiva jätehuolto</i>
<i>Helsingin seudun ympäristöpalvelukuntayhtymä (HSY)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>ilmanlaadun seuranta</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>hyvä ilmanlaatu</i> – <i>ilmanlaatatietojen hyödyntäminen suunnittelussa ja päätöksenteossa</i>
<i>Etelä-Suomen aluehallintovirasto (ESAVI)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>ympäristöterveydenhuollon ohjaaminen</i> – <i>eläintautivalvontaan liittyvät tarkastukset ja näytteenotot</i> – <i>eläinsuojelu ja EU-eläinsuojelutarkastukset</i> – <i>ympäristöluvut ja vesilain hallintopakkoasiat</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>toimiva viranomaisohjaus ja yhteistyö</i>
<i>Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>elintarvikevalvonnan ohjaaminen</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>toimiva viranomaisohjaus ja yhteistyö</i>
<i>Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (VALVIRA)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>ympäristöterveydenhuollon ohjaaminen</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>toimiva viranomaisohjaus ja yhteistyö</i>
<i>Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>epidemioiden selvitystyö</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>viivytöksetön ja asianmukainen viranomaisyhteistyö</i>
<i>Uudenmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus (ELY)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – <i>ympäristölupalaitosten valvonta</i> – <i>ilmanlaadun seuranta</i> – <i>pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat</i> – <i>vesienhoidon toimenpideohjelmien täytäntöönpano</i> – <i>maankäytön suunnitteluun liittyvät viranomaisneuvottelut</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – <i>terveellinen ja turvallinen elinympäristö</i> – <i>pohjaveden laadun ja määrän turvaaminen</i> – <i>vesistöjen hyvä ekologinen tila</i> – <i>asianmukainen viranomaisyhteistyö</i>

